

GAZETA LITERARĂ

TRAIASCA 23 AUGUST!

Anul X nr. 34 (493) — Joi 22 august 1963

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

INIMA FIERBINTE A POPORULUI

Dacă ochiul unui pămîntean ar putea îmbrățișa întreg cuprinsul patriei și ar fi înzestrat cu o magie pătrundere în oameni și fenomenele zilelor noastre, atunci este de neîgăduit că privești ceea ce l-ar zgudu cel mai mult ar fi laborioasa activitate creatoare a întregului nostru popor, cîcotelul nesăvîrit al energiilor umane care pulsează de-a lungul și de-a latul țării.

Conduce de partid, elasa muncitoare, înrîmbea și intelectualitatea, înfrățite în opera de desăvîșire a construcției socialismului, muncesc cu abnegație și devotament pentru îndeplinirea și depășirea prevederilor planului șesenal.

În această neobosită osîrdie creatoare de valori, plină de elan și entuziasm, ce se desfășoară în fabrici și uzine, în gospodăriile agricole, în toate sectoarele vieții culturale, pretutindeni pe meleagurile patriei, se oglîndesc roadele uriașei și neînțeleștii activități politice, economice și organizatorice a partidului, dezvoltarea mereu crescîndă a consilierii socialiste a oamenilor muncii, patriotismul lor fierbinte și neșarmuritul lor devotament pentru cauza măreață a socialismului, pentru ideile comunismului.

Ca în fiecare an, în ajun de 23 August dar mai ales acum, cînd pășim spre a douăzecea glorioasă aniversare, gîndurile tuturor se îndreaptă pline de recunoștință spre aceia care au făcut posibilă rupea Romîniei din lanțurile întinse ale trecutului și întoarcerea ei cu fața spre soarele unui viitor ferici.

Insurecția armată victorioasă din 23 August 1944 a deschis o eră nouă în istoria poporului român, a însemnat începutul revoluției populare care a schimbat din temelii fața țării.

Credincioase tradițiilor leniniste, supunînd unei multilaterale analize situația internă și internațională pe plan politic și militar, cadrele de bază ale partidului au trecut încă în luna august 1943 la elaborarea planului de organizare a insurecției armate.

La 23 August 1944, în conformitate cu planul insurecției, guvernul Antonescu a fost arestat, unități ale armatei împreună cu formațiuni de lupă patriotică din Capitală și din alte centre ale țării au ocupat principalele instituții publice, au atacat și dezmărnat unitățile hitleriste. Armata romînă a întors armele împotriva Germaniei fasciste și însuleștii de scopurile nobile ale războiului antihitlerist și de dragostea de patrie, a luptat eroic alături de glorioasele armate sovietice pînă la victoria deplină asupra Germaniei hitleriste.

Anii ce s-au scurs de atunci au fost ani de luptă necurmată, ani de victorii și înfrînturi mărețe, masele populare din țara noastră urmînd cu credință drumul arătat de partid, Partidul Intruchipează tot ce e mai bun în poporul nostru; e este inima fierbinte și conștiința poporului, înțelepciunea și voința sa colectivă.

Astăzi poporul nostru, sub conducerea înțeleaptă a partidului, se bucură de o puternică unitate moral-politică, a construit și dezvoltă mereu economia socialistă unitară, a transformat patria sa din vechea Romînie „eminamente agricolă”, într-un stat socialist cu o industrie și o agricultură înaintate, cu o cultură nouă, în plină înflorire, așa încît nu rareori oaspeții străini întorși la ei acasă vorbesc cu respect și admirație despre „miracolul românesc”.

Membră a puternicului lagăr socialist, țara noastră militază cu fermitate pentru o poliție de apărare a păcii, de mișcare a încordării internaționale și de promovare a coexistenței pașnice între statele cu orînduri deosebite.

Problema fundamentală a zilelor noastre este apărarea păcii. În condițiile actuale cînd, datorită dezvoltării fără precedent a științei și tehnicii militare, un nou război mondial ar aduce întregii omeniri distrugerii și pierderi incalculabile, comuniștii din patria noastră și odată cu ei întregul nostru popor muncitor, consideră ca îndatorirea lor supremă lupta pentru apărarea păcii, pentru înlăturarea dezastrului, pentru rezolvarea problemelor litigioase internaționale prin tratative, pe baza principiilor coexistenței pașnice.

Trăim epoca cea mai bogată în înfrînturi din istoria țării noastre. În toate domeniile vieții sociale au loc profunde transformări revoluționare. Partidul Muncitoresc Romîn a dat, prin evintarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la ultima conferință

GAZETA LITERARĂ

(Continuare în pagina 7)

MIHAI BENIUC

Ca-n rădăcini...

Ca-n rădăcini vigoarea subterană
Dospî răscoala-n arderi fără fum.
Cînd răsăritul, luminoasă geană,
Aproape fu, noi am pornit la drum.

Tu, lună dintre grîne și porumb,
Între Cuptor și-ntr-o Răpăciune punte,
Ți-aduci aminte, cum cu foc și plumb
Ne-am avîntat cu comuniștii-n frunte?

Dușmanilor le fu fierbinte vatra
Sub tălpi fugind și nici acolo-n Tatra
Noi nu ne-am fi oprit pe urma lor,

De nu se prăbușea cumplita feardă —
De-atunci popor sîntem la noi în țară
Eliberat și eliberator.

PORTILE LIBERTĂȚII

EUGEN JEBELEANU

În ornicul, cu cadran înfinit dilatat, al timpului, 19 ani sînt o fracțiune de secundă. Spui Amenhotep, Keops, Tut-Ank-Amon — și-ți dai seama că, în două decenii, spinările frînte a sute de mii de egipteni, transformate de electricitatea bicului, în tot atîtea amarnice elevatoare, deabia izbuteau să țîrască din nisip și să ridice, pe temelia unei piramide începute, cîteva blocuri de piatră ciclopice în sine, microscopice în gigantismul absurd al viziunii faraonilor.

Un bob dintr-o imensitate... Timpul care strivea oamenii...

23 August 1944 a răsturnat, la noi, pentru totdeauna vechiul raport timp-om: timpul tiranizînd omul. Cei 19 ani scurși de la ziua Eliberării, au fost ani în care cel ce a condus a fost Omul.

Deschizînd porțile Libertății, insurecția armată, organizată de comuniștii, a făcut posibilă pătrunderea, prin aceste porți, a unui nou tip de om: omul neconstrîns de puterea banului, urînd tirania, luptînd împotriva egoismului, căutîndu-și ogînda propriei fericii în ochii semenului. În acești ani, s-a născut, a fost educat și s-a dezvoltat cetățeanul arhitect, constructor și beneficiar al unor edificii, ale căror ziduri nu-s alcătuite din blindajul caselor de bani.

Spuți: 23 August 1944 — și, depășind sfera alegoriilor facile, poți realiza măreția evenimentului, născut din înfruntarea fenomenului viață-moarte.

Căci Libertatea a fost cucerită cu arma în mînă, iar trandafirii ei străluciau de o rouă de sînge. Rouă de sînge, transpirația luptei și a chinurilor unui popor întreg...

Ridicînd armele împotriva fascismului, poporul nu făcea decît să urmeze exemplul și îndemnul celor mai buni fii ai săi: comuniștii, care începuseră această luptă de mult, cu pumnii și piepturile goale, cu armele lor invizibile, dar avînd o

(Continuare în pagina 7)

MONUMENTUL EROILOR PATRIEI

Foto: CASA ȘCINTEII

DE LA ELEGIA RUINURILOR LA ODA BLOCURILOR

PERPESICIUS

Cînd aproape cu jumătate de veac în urmă, încononai în plutoane și purtînd la ariergardă țintele de carton, în inima cărora ochiam, exercitîndu-ne talentele omicide, băteam marginele Eucureștilor către poligonul de tragere, — cine ar fi hînuit că gropile și maldanele, atît de propice manevrelor copilărești, pe cari întîlul măcel mondial, ce bătea la usă, avea să le prefacă în tot atîtea lăcașuri de veci, vor fi într-o bună zi acoperite de noi și sveite cartiere, cu blocuri și turnuri, de pe terasa cărora, ca-n fantezia lui

Odobescu, vezi scîlpînd apa Dunării sau chiar, cu creștetul în nea, ca Sorocete, alîbind Caraimanul și Omul? Veacul era, deși tot acesta însă la începutul lui, al romantismului, al tramvaielor cu cai, al birjelor cu vizitii pe capră, din piața Teatrului, al bătailor cu flori la Șosea, cum le cunoșcuse și Baronzii și Camil Petrescu, al gramofonului și al primelor zboruri ale lui Elieciot. Trecuseră abia cîteva ani de la grandioasa expoziție jubiliară din 1906, ale cărei pavilioane și palate de carton și palanță incendiiu agrar din primăvara următoare avea să le prefacă în scrum, și ceva din faima watersutului și toboganului tot mai stăruia în aer. Cînd odată cu amurgul, după ce hoinărisem o zi întreagă pe la Dragomireștii din Vale sau Moara lui Ciurel, cu bucatările de campanie după noi, ne îndreptam spre cazarmă, nepăsători la ziua de mine, intonam bucuroși cîntece de război, încîntați să citim în ochii țintelor de carton feri-

cirea că au scăpat teferi în ziua aceea.

Romanticii noi fășine la timpul acela, și abia evadată de pe băncile universităților, eram cu mult mai sensibili la trecut și la dulcea lui vrajă. Ruinurile Tirgovistei și ale Cetății Neamului vorbeau inimii noastre, din stihurile abrupte ale lui Cirlova și Hrisoverghi, cu aceiași farmec ca și ruinele turnului lui Sever din elegia marcului poet Voislav Ilieci, în stîntitor la Severin în 1892 sau stîlpii podului lui Apolodor din Damasc. După un veac și mai bine, prestigiul ruinelor Palmyrei, din proza îmbalsămată a lui Volney, nu se irosise cu totul. Lamarine iluminate cu cadențele lui cărările Orientului, Chateaubriand pe ale Americii de Nord, Victor Hugo și romanticii duraseră himerice cetăți medievale, ca tot atîtea cuburi de spaimă și, deși contemporani cu simbolismul și cu scumpul Francis Jammes și Henri de Regnier, în tai-

nele cărora, nu numai în ale latinei vulgare, ne inițiasc dascălul nostru Ovid Densusianu chezurile mohorîte, ale Dimboviței cu apa ei putredă aveau, ca și canalurile lui Eisenbach, mai multă poezie decît cele cîteva edificii grandioase din incinta Cetății. Treceam pe sub zidurile palatului Postelor și ale Casei de Depuneri, două din cele razi falnice construcții ale trecutului, și abia de surprindeam, la fel cu călătorul german din veacul trecut, acel caracter de „fară a contrastelor”, ce-l izbise în alternarea de cocioabe și curți boieresti sau biserică. Insa, poziția acestor blocuri de piatră n-o bănuiam. Pentru că nu crescusem în pas cu ele? Pentru că nu le văzusem ridicîndu-se sub ochii noștri? Să le fi cîntat oare vreun contemporan, uitit de miracolul lentei lor înfloriri dintre schelele înțesate de salahori? Despre astfel de texte nu avem cunoștință, deși n-ar fi exclus ca vreunul dintre oficialii superiori de la poșta și telegraf, miruit ca și confratele lor, factorul, obișnuit de Anul Nou urarea în versuri, de fabricație proprie, să fi

(Continuare în pagina 7)

MARIA BANUȘ: August (pag. 3)
DEMOSTENE BOTEZ: Noapte in Tatra (pag. 3)
De pe alte meridiane (pag. 5)

PATOSUL LITERARII NOI

Cu câteva luni înainte de 23 August 1944, după cum se știe, guvernul antonescian (bucurându-se pe stoganurile propagandei burgheze ? pe spațiile în fața neprevăzutei istorice ?) intenționa să treacă la evacuarea în Occident a intelectualității marante pe motivul „salvării” de „bolșevism”. Așa cum se arată în broșura editată de Partidul Comunist, o asemenea ofertă constituia o jignire monstruoasă adusă adevăratei intelectualități românești — de care niciodată guvernările claselor posedante nu se sînchiseră. — Intelectualitatea conștientă de răspunderea ei în fața istoriei. „Guvernul Antonescu — se spunea în broșura — tratează intelectualitatea română ca pe o ciocoină apăsată, fără ideal, și fără scrupule, gata să dea bir cu fugiții, la cea din urmă zguduire națională”. Precizându-se că marea savanților și cărturarilor români era să stea alături de popor, se amintea: „Universitatea română cunoaște multe și minunate figuri de profesori care au luptat de mult și liberally cu cultura și nedreptățile. Ei știu că a lupta pentru libertate înseamnă a lupta pentru cultură”. Intenția trîmbițată n-a avut altă sursă decît alte planuri ridicele puse la cale de guvernul antonescian care se amăgise cu privire la sorocul inevitabil al prăbușirii sale. Niciunul dintre intelectuali care meritau acest titlu nu s-a simțit atras de o asemenea propunere.

Reprezentanții de cîine ai intelectualității întinzându-și și mai mult rădăcinile în viața poporului, au devenit patrii la preferențe țării și la miracolele săvîrșite de revoluție.

Si-a înscris astfel numele pe frontonul culturii noi socialiste tot ceea ce a avut mai de preț literatură românească: Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, George Călinescu, Ion Agârbiceanu, Cezar Petrescu, Mihail Ralea, Tudor Vianu și alții.

Cei 19 ani parcurși ne îngăduie să remarcăm modificările structurale intervenite în fizionomia literaturii, ceea „renăștere” care a avut loc, cele mai valoroase tradiții fiind devotate și ridicate sub orizonturi noi, iar în operele de seamă create, înălțându-se un dub al vigoarei și originalității fără precedent. Camil Petrescu o dată, într-un articol din „Scînteia”, descria cu multă amărădune situația penibilă în care se afla literatura românească în timpul ororilor capitaliste, cînd cele „linge-bîde ai Occidentului” secretează ca o ne-știință pe pîcior de egalitate culturală cu occidentalii înseamnă a cere un act de umbră exagerată. În anul regimului de democrație populară a devenit un fapt obișnuit ca valorile culturale românești să sîrșească mult interes și admirație peste hotare. Se citesc operele cu și antologie „Almășite în numeroase limbi străine. Tot mai mare răspîndire au operele clasice literaturii noastre, creații unor mari scriitori contemporani ca Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi. Nu este tema noastră să de așteptăm în presă au apărut articole cu care conștientă privind acest început al lumii cu „sănduș de aur” pe care-l face literatura și arta noastră din Republica Populară Română.

Aceste rezultate sînt, desigur, expresii ale unor procese multilaterale care se vor analiza și discuta. Dar istoricii literari de mine nu vor putea descoperi secretul fundamentalelor modificări de conținut survenite în perioada aceasta, a nemăsurabilei eflorescențe a talentelor din toate generațiile, a dezvoltării și a unui conținut ascendent, dacă nu vor acorda o atenție specială rolului pe care l-a avut și-l are îndrumarea de partid.

Pentru unii literari burghezi ca și pentru revoluționari acest principiu continuă să se apără tot atît de strîn și de neînțeles ca și în urmă cu

peste o jumătate de veac, cînd l-a formulat pentru înfrînarea V. I. Lenin. Scriitorii noștri privesc însă îndrumarea de către partid ca steaua polara a celor mai înalte aspirații ale vremii, care le luminează calea către ceea ce este adevărat mare, viu, important în tabloul complex al epocii.

S-ar fi putut cere alungarea la nivelul realizărilor de astăzi dacă, în hătălii succesive conduse de partid, scriitorii n-ar fi înălțat efectele noive ale unor orientări ostile, ca evizionismul, apolitismul, întîmîriul, ca și conceptele rudimentare, sociologice vulgare, și dacă nu s-ar fi orientat către marile probleme ale realității, către o înaltă exigență ideologică-artistă? Ar arăta oare alții de bogat și de larg frontul scriitorilor noștri, atîsași cauzei revoluției, dacă partidul cu atîta înțelegere și dragoste nu l-ar fi ajutat ca, pe un drum propriu deosebit de vîrstă și experiență fecundă, să-și însușească noua concepție despre luptă, ideile înaltă și ale timpului nostru? A urma îndrumările partidului, aceeași înseamnă pentru scriitorii noștri a exprima în creațiile lor năzuințele cele mai ferbînti ale poporului, a simți în permanență pulsul contemporaneității.

Această orientare consecventă către ceea ce e major și decisiv din punct de vedere istoric conferă literaturii noastre o fizionomie originală și unitară. Critici au depus eforturi laudabile în fixarea profilurilor distincte, în stabilirea direcțiilor literare, dar au făcut mi se pare prea puțin în desoperirea și reconstituirea aceluia timpului unic, aceleaze fundamentale care li sînt subsumate toate trăsăturile particulare ale literaturii noastre. Bunoară, în domeniul poeziei sînt de domeniul evidenței diferențele care există între fatura versurilor lui Mihail Beniuc, Eugeniu Jebeleanu, Maria Banus sau Nicolae Labis, Al. Andrișoiu, Ion Brad, Aurel Rău, dar tot atît de certă este și existența unor însușiri comune care proiectează aceste creații pe aceeași coordonată moral-politică. Descoperim astfel, un eu liric, cu semnificații ample, simțămîntele fiind exprimate de la o înaltă altitudine. În cele mai bune versuri din lirica noastră respirăm, într-adevăr, aerul tare specific înălțimilor, deoarece sînt promovate, în polemică neîmpăcată cu gusturile și concepțiile burgheze, atitudinile și stări sufletești specifice ideologiei și moralei comuniste. Ca în mitul lui Midas orice treazăte poetul din sîmbete noastre — de că e vorba de pastel, de meditație, de simțămîntele eroice sau de astidune civică, se colorează în culoarea purpuru revoluționară.

Si în domeniul prozei, delimitările cu care operăm adesea, nu ne pot împiedica să descriem fața comună a epocii noastre noi, care provine din unitatea idealului de viață. Ca o trăsătură, observăm bogăția și largimea tablourilor epice care nu se datoresc forței reprezentate de palea culturală sau cărții prozator, ci emană din situarea întîmplărilor individuale într-o via conexiune social-istorică. În operele de seamă ale prozei noastre, fie că e vorba de „Morometii” lui Marin Preda, de „Soseaua Nordului” a lui Eugen Barbu sau, ca să cităm un titlu recent, de „Cărbunarii” lui Ion Lăncrăjan, acționează un sentiment acut al istoriei care îndiferent de tema concretă sau de maniera adoptată, ridică orizontul narativului, dă rezonanță faptelor, imprimă o caracter manifest problematic, confruntînd destinele umane cu o înaltă conștiință a epocii. Si, în sfîrșit, o altă caracteristică în care se concentrează noutatea literaturii noastre este conștiința de patosul pozitivului, generat de faptul că pentru înfrînarea creatorilor pot înfrînși în realitate victoria frumosului și adevărului. De aici luminozitatea și optimismul care se degajă din cărțile cu cele mai dure conflicte sociale, de

ale apariția unor eroi luminoși care, chiar dacă nu sînt todeauna zugrăviți cu proporțiile evidențiate în viață, promovează o tipologie înedită, care nu putea să a fi înfrînă decît în focul revoluției clasei muncitoare.

După natura eroilor „selectați” se poate defini adesea idealul estetic dintr-o perioadă istorică. De exemplu, în proza din trecut personajul favorit era intelectualul inadapabil care se izola trufș de o societate cu un orizont moral mărginit și meschin.

În proza contemporană observăm că preferințele se îndreaptă către omul simplu, atîdată exploatat și umilit iar astăzi stăpîn pe destinul propriu și pe al întregii țări. Există, incontestabil, note polemice în pasiunea cu care scriitorii noștri se întrec să aducă tot mai multe dovezi artistice legate de complexitatea vieții interioare a acestui erou — negat de multe ori în trecut — și care nu numai că nu se izolează de colectivitate, dar în contopirea cu ea rezidă patosul său poetic.

Desigur că nu tot ceea ce apare în librării se subordonează acestui ton fundamental pe care am încercat să-l schițăm prin referiri sumare. Dar e incontestabil că numai creațiile care ilustrează această „formulă” a vremurilor noastre, care intruchipează adevărul esențial al epocii sînt „selectate” de gustul publicului de azi, au succes, sînt citate și încurajate de critici. În condițiile din trecut, cînd masele erau țintite departe de cultură, nu de puține ori creatorii erou coșleșii de sentimentul inutilității muncii lor, aveau impresia că aruncă slovele în gol. În fața profesunilor lor de credință ești urmărit strător în această imagine foloșită de un poet: cîmpii învaluite în ceață, din care răzbat sunetele prelungi, triste și neliniștite, ale cornului unui cavaler răătăcit.

Prefațele fundamentale produse de revoluția socialistă au determinat ca între scriitori și critici să se stabilească raporturi noi, de o afețiune aut de caldă cum n-a existat niciodată în istoria literaturii noastre. Acest sentiment de slova tipărită prezintă importanță socială, că poate contribui la realizarea unor însemnate obiective istorice, că se adresează nu unul cere restrîns de critici blazati, ci milioanele de muncitori care alcătuiesc floarea țării, forța ei, constituie — trebuie spus — adevărata și suprema satisfacție a unui scriitor din societatea noastră. Partidul clasei muncitoare n-a eliberat pe creatorii numai din condițiile materiale înjositoare din trecut, dar le-a acordat și adevărată libertate morală, le-a salvat conștiința artistică, fortificîndu-le încrederea în utilitatea și frumusețea muncii lor.

Conțin o vie semnificație scrisorile prin care cunoștii oameni de cultură au solicitat Comitetului Central înalta cinste a intrării în rândurile partidului. Ni se relevă emoționante confesiuni în care recunoștința față de stîm și încrederea cu care au fost și sînt înconjurați, fericește că pot participa la crearea noului ev al patriei lor irump în cercarea redemptivă cu sinceră tulburare, de a fi primiți ca ostași în detașamentul de avangardă al clasei muncitoare.

„Simfonia patriotică, devotamentul față de țară și poporul ei, ne cer să ne rîndim alături de partidul clasei muncitoare și să sprijinim străduințele lui închinat bunei obștei”, — am reținut această frază din scrisoarea academicianului Tudor Vianu, pîrîndu-mi-se că rezumă crezul tuturor intelectualilor din țara noastră care vîd în conducerea de către partid condiția realizării celor mai nobile visuri creatoare, principii vital care cîntărează marea forță a culturii contemporane și perspectivele ei de viitor.

Al. OPREA

Tempurile acelea teribile cu toată înjosirea a filatelor umane, dar și on admirabile afirmare a demnității, cu prăpăstii nebănuite de cruzime, stupiditate și lașitate, dar și cu rezerve nebănuite de eroism, generozitate și solidaritate, timpurile acelea continuă să-și obzedeze pe scriitorii din toate țările. Poezia și filmul, teatrul și nuvelele continuă să evocă acea vreme a ororilor dar probabil că romanul e cel mai apt, prin structura sa, pentru meditația asupra acestei experiențe. Căci a fost o experiență deosebit de gravă din care scriitorii au avut de învățat asupra naturii umane cu mult mai mult decît din altele. Fiește, violența armată, tortura, govinismul, infometarea spirituală, înjosirea sistematică, au fost cunoscute de multă vreme, după cum omenirea a cunoscut eroismul demnității, setea de libertate, solidaritatea activă, dar în nici o altă epocă ele nu se manifestaseră cu atîta intensitate și în proporții atît de vaste. Este meritul comunistilor de a se fi ridicat cel din urmă în apărarea demnității umane, de a fi creat eroi de legendă, este meritul comunistilor de a fi dinamizat masele ridicîndu-le la luptă pentru apărarea valorilor fundamentale, de a fi creat eroismul de masă, este meritul comunistilor de a fi revelat omenilor propria lor splendoare morală. Iată de ce acele timpuri teribile ce au născut monștri paroxisici, nebănuții de romantismul cel mai dezplănușit, dar și ridicat și mase glorioase, au revalorificat valorile, iată de ce timpurile acelea ale cunoașterii,

continuu să-și obzedeze pe scriitorii din toate țările. Literatura primului război mondial descoperie nu numai cruzimea și solidaritatea umană, dar ea constatăse mai ales neputințele urite ale statelor burgheze. Tot efortul capitalizmului de a masea și a vopsi vicile sale adinci se prăbușise, și mașinaria oribilă a statelor burgheze apăruse în toată uricunea ei fundamentală, ea o greosie și stupidă mașinărie de tortură. Războiul dezvelise tot și această descoperire produse se minia, iar minia născuse speranță. Dacă la scriitorii sovietici, și în genere comunisti, speranța devenise o forță către un obiectiv concret, pentru ceilalți ea rămăsese o dorință tenace dar vagă într-o schimbare rinivită dar necunoscută. Această anumiță schimbare, în stările capitaliste, nu s-a produs și nici nu s-ar fi putut produce fără dinamizarea întregii, oribilii mașinării burgheze, ea nu s-a produs decît cel mult în sensul agravării tuturor plăgilor sociale. Iată de ce speranța confuză a fost urmată de desperare confuză. Poate că la noi „întunecare” de Cezar Petrescu redă cel mai exact această stare de vagă iluzie și vagă deziluzie.

Literatura celui de al doilea război mondial (e vorba de literatura care a oglîndit fidel evenimentele) se diferențiază net de aceea a primului război prin faptul că a scos în lumină eroismul maselor largi, conduse de comunisti în lupta împotriva fascismului.

DESPRE ROMANUL ELIBERĂRII

buția sa, remarcabilă, în înțelegerea a ceea ce este epocă și dacă nu ar fi decît ultimul an și încă am observa că evocarea războiului definește loc considerabil în producția noastră literară. Fără a face liste exhaustive și a împărți premii, vom constata că dacă fiecare roman în parte nu îmbrățișează ansamblul de realități al epocii — ar fi și extrem de dificil — în totalitatea lor cărțile castă să acopere problematica epocii, situaționale. În acest sens ar fi salutară continuarea eforturilor de a infășșa tabloul războiului antibiliterar, din vest, în care țara noastră a dus o contribuție substanțială. (Se merită amintite „Îndrăzneala” de Maria Preda și oltava năvele de Aurel Mihaile. Rămîne o sarcină patriotică, de onoare, a prozatorilor noștri să scrie romanul glorios al feritel pe care poporul român l-a adus în războiul pentru doborîrea definitivă a fascismului.

poporul nostru față de fascism este o literatură epică, dramatică și etică. Epică, fiindcă epoca obliga la opțiune și la acțiune, fiindcă eroul de roman trebuia să fie erou în viață, avînd de înfruntat greutăți urase și primejdii definitive. Eroul trebuia să se manifeste în acțiune. De aceea, Remus Luca, de pildă, și-a găsit eroul din „Foviste de dragoste” — erou și mai mult una de luptă — în permanență tensiune. Nea Vița, muzicalul conștient din „Bariera” (Teodor Mazilu) trece de la împotrivirea civică la acea afeclivă. Acțiunea joacă un rol însemnat, de altfel, în toate cărțile dedicate marii împotriviri. Aceasta este o literatură dramatică în care riserile erau obișnuite, iar Jertfa supremă, cerută adesea. Tema Voicac, unărul pictor din „Terra di Siena” de Francisc Munteanu, sferște în fața plutonului de execuție, grupul de patrioți înarmați evocat atîs de Radu Lupan și de Hara-lamb Zîncă se află într-o neînțățată

specificul său. Dacă observațiile acestea sînt valabile pentru comunistii care acțiunea, conduc lupta, ele privesc și un alt aspect al problemei de care am amintit mai sus și amume trezirea la realitate a unor mase de oameni. Izbiți de o realitate insuportabilă, ei încep să gîndească și clarifică apoi, îndrumați de partid, trec la acțiune.

Evident, procesul acesta de trezire și clarificare este complex. El a conștituit o realitate peste care nici unul dintre scriitorii nu se poate spune că a trecut fiindcă tocmă în procesul acesta urias, ce a cuprins masele, sînt explicite însușirile armate. Gama acestor clarificări este extrem de variată, de Constantin Nisipăscu ce se opune violent dar anarhic fascismului („Invățătorii” de Șerban Nedelcu), la Justin Rădulescu sceptic ce se dezmoștește greu („Al eîncelea anotimp” de Al. I. Stefănescu) pînă la cei ce trec mult mai repede și hotărîri la acțiune. Lupta antifascistă a masele populare conduse de partid și-a imprimat pecetea de neșters asupra adolescenței. Andrei Sabin din „Străinul” de Titus Popovici, ca și adolescentul din „Veneau din infanterie” de Nicolae Jianu sînt conduși spre frontul antifascist de scurta dar dramatica lor experiență. Procese asemănătoare, desfășurate în alle medii, înfrînim în „Rădăcinile sînt amare” de Zaharia Stancu și „Soseaua Nordului” de Eugen Barbu. Elementul catalizator, cel ce cristalizează toate impresiile și experiențele într-o concepție, este desigur comunistul. Toc-

mal acești eroi ce fac posibilă înțelegerea realului și-l conduc pe omenul cîntății și revoluții spre singura barloadă posibilă, tocmă aceștia deci, revindică un relief mai puternic în mancele ce se preocupă de trezirea conștiințelor.

Romanele ce evocă glorioasa rezistență împotriva fascismului și pregătirea insurecției armate reușese să dea o imagine de ansamblu în mare parte exactă a epocii. Dar unele dintre ele fiecare în parte nu au reușit să ezeze acel echilibru necesar între acțiune și psihologie, între luptă și meditația asupra mobilurilor și scopurilor luptei, pîcîndu-le printr-o exagerată atenție acordată frîmțărilor interioare, fie printr-o concentrare exclusivă asupra acțiunii. O altă problemă importantă a literaturii acestei o conștiință raportul dialectic dintre conspirativitatea pe care o păsoau membrii de partid, coasecînă a sălbăticiei terori fascistă, și legătura cu masele, permanentă și amplă. În sfîrșit, celor ce se vor mai preocupa de această epocă le revine înalta sarcină de a reda figurile acestor eroi ce au reușit să ridice poporul, și, răsărînd fascismul, lichidînd jalnicele partide burgheze, să deschidă un nou și admirabil capitol al istoriei patriei noastre. Literatura Eliberării constituie un punct de pornire și totodată o parte integrantă, a literaturii consacrate marilor întîpîrturi din anii socialismului.

Paul GEORGESCU

POEZIA CONFRUNTĂRII CU EPOCA

Așa cum tunetul captează electricitatea din nori, poezia agitatorică dă expresie temelor, ideilor, evenimentelor care „plutesc în aer”. Ea este, aș zice, electricitatea unei epoci, transformată în „tunete” lirice. Oare citindu-se pe Whitman sau Maslovski, nu avem cea mai puternică reprezentare despre spiritul epocii pe care eu înțeleg această poezie? Versurile poetului pornit de pe fîrmele în formă de pește, din „Paimonok” nu aduc cu ele întregă precipitație de idei a vieții americane din veacul trecut? Si nu urmîrim, în lirica lui Malakowski, poetul care s-a îndreptat spre Parnas mergînd cu „pasi de un stînjîn” înaintea contemporanilor, flăcările înalte ale revoluției socialiste? Ea au știut să rămîna nedezilipiți de lîngă catargul cel mare al vremii „Aici cu timpul meu” — spunea Whitman, scriind poeme în care „cuvintele nu sînt nimic, curentii lor sînt totul”.

Versul dinamic, mobilizator e cultivat și în lirica noastră nouă. Ne vom limita în înscărunțările de fapt în discutarea celorlalte probleme legate de creația unor poezii ca Al. Andrișoiu, Șt. Iures, N. Stoian, Gh. Tomozei, Toma George Măiorescu, unde temele cîntăreșii se înlocuie de o reprezentare deosebit de amplă. De altfel, culșeri din lirica lor, apărute recent, sînt în evidență asemenea trăsături.

Cu toate notele distincte ce pa dă totuși creații lor un timbru comun. Nu sînt aproape atîc culturile acestor teme și existența unui suflet unic, același suflet mare și generos de sentimente care circula prin lirica lor. Cînd spune: „Entuziasmul — vesnic postura mea fîrșească / fertilizînd pămîntul izbînzii tuturor, / La mine, bucuriilor li-e dat să crească / vertiginos, ca arborilor la ecuator”, N. Stoian dă o caracterizare a spiritului care animă întreaga generație din care face parte.

Există la poezii de care ne ocupăm în acest articol un sentiment al grandiosului, pe care îl generează realitățile într-adevăr minunate de pe care se ridică versurile lor, un gust al „orăstelor”, al curentelor puternice și al vînturilor mari. „La creasta cu nămeții, la muntii cu aluviu / acum mîdor de fluviu, mî-e patimă de fluviu. / (...) am învîdat, prin secol, lîngă bogătie frunzi / să mă strădă în ape, să mă-nșeleg în muntii. / Ca mine de la fluviu o să mîprez la mare / și de la piscușii medii, la piscușii tulerare / cu grije cupetării, prin vreme, să-și deschidă, / adineuri și-nălfime, în spirit de partid”. (Al. Andrișoiu, „Dimenșunții”).

Niciodată în lirica noastră de pînă la Eliberare bucuria vieții nu a conștituit izvoorul altor cîntece. Această bucurie „plenară” incendiază parcă versul lui Andrișoiu: „Nu am greșit cînd v-am spus că în mine zălescne / stoluri de aripi lăuntrice. Că în stîna mea am / o colônă de aripi, îndrăznețe și gemene / fie-mi deci zborul înalt / altitudinea veacului cu s-o ating neîncetat. Și așemini drapelului / noile-mi aripi să arate, sărbătoșite prin ani / spre un himan așteptat de popoarele globului”. („Aripi”).

Dialogul cu epoca primește rezonanțe deosebite atunci cînd temele poezilor sînt înseși marile evenimente social-politice. Încheierea colectivizării, de pildă, pămîntul țării deveni „un singur lan”, semănînd cu „o frunte descrescîte de țaran” smulge de pe lîra lui N. Stoian accente emoționante. „Ești în sfîrșit o pitne nemăsurat de mare / Pămînt al țării colectivizat, / Așa cum noi flămînzim acestor vechi grinare / De două mii de ani am tot visat / Poate de-aceia piinea, precum un disc, deodată / Dă glas la fiecare atîngere a mîinii, / Si-auzi vîind istoria, adesea sfîșiată / De strigăte de coasă, cîrîndu-si dreptul pîinii”. („În fața pîinii”) Recentul volum al lui Nicolae Stoian se distinge prin patos cetățenesc, prin astidune militantă deschisă, direct. Într-o confrunță și el are, am impresia, temperamentul liric cel mai adecvat exprimării lirice energice, agitatorice. Obiectivul care s-a-or putea aduce

privesc mai ales o anumită restrîngere a modalităților de expresie. Căci autorul „Fizei personale” se aruncă uneori cu o forță colosală... asupra unor și-uri deschise.

Scriind despre cosmos Ștefan Iureș celebrează mîreția destinului uman, a viitorului comunist al lumii: „Cu cutumure strășnice ni s-au pîrșit / dar suprau, prăbușeau numai teama din noi / cele optez și opt de bîdii pe minut / ale inimii Cosmonautului Dot. / Puls normal! Traducem: comunistul ne e țel / Traicectoria: pacea, o trînăică pace. / ...Toată ziua și noaptea zburtăm cu el / Ah, de praful stelelor pana grea ni se face. / Poezie să scriu și mai greu ca oricînd / căci prin TASS se transmit capodopere. Iată schița raiului făcut concret de pămînt / sau urmea lui Tîlap din cosmos lansată”.

Acești viziune grandioasă animă și poezia lui Toma George Măiorescu „El e un cîntăreț al epocii cuceririi cosmosului. Poetul îmbină armonios referințele la cel din urmă dezlănțuit al imaginației, fiind pentru o poezie „cu aripi la tîmple”. Apăsăta sa e aproape „înterplanetară”, poetul arîndu-se preocupat deopotrivă de soarta „gheturilor Alakski”, a oceanelor, a mînturilor și a galaxiilor. Căldurile sale prin țară constituie de asemenea o sursă abundentă a poeziei agitatorice. Uneori poetul scutură pe pagini simple salbe de exclamații naive sau și se propun drept poezie relatări greoaie, niște „înterieri” care nu fac parca altceva decît să demonstreze că volul poeziei nu s-a separat cu totul de uscatul reportajului: „Iar azi l-am înfrînșit pe o tarla alegînd cu pricepere în broză / sămînța belșugului / și reînfrînșind „patriarhală glie” / cu o nouă lăzîndă: / „În trei ani fiecare țaran / Mester / în agro-zootehnie”.

Din ultimul volum al lui Gh. Tomozei „Vîrsta sîrăntului” se remarcă o serie de poezii izbătite, inspirate de evenimentele politice contemporane. Aș aminti în acest sens „Tonarășul Lumubul” și „Poem despre Cuba”. O formulă deosebită încearcă Tomozei în cîntul „Casa trebuie să moară” unde își propune recuperarea pentru poezie a unor vechi elemente poetice de neite, prin uz, clișee: mistria care cîntă în mina zidarului, ledera schelelor,

etc. „Luptăm cu trecutul, / Tobe de apă bat peste cîmpul de luptă / Cavaleria schelelor încremenește în așteptare, / Albă / În turnuri sînt flămuri / Mistrile le scopără în mîini, / Sîntem gata”. La Tomozei vîntul bate, cum se vede, cu metafore, ceea ce nu-l rău întodeauna. Efețele sînt pozitive mai ales atunci cînd imaginea corespunde unei idei poetice emoționante (vîntura din poemul „Străduitor”).

Desigur o poezie ca aceasta, acordată prin toate fibrele ei în prezent, o poezie a actualității imediate, curente, solicită o pămă bogată de mijloace, în stare să exprime întreaga măreție a epocii. O asemenea poezie este amenințată și de unele pericole la care critica s-a mai referit. În primul rînd ar fi acela al lipsei de elaborare artistică uneori. Se naște astfel o producție lirică convențională (cîrme de sentimente și idei poetice), un compromis între compunerea versificată și articolul curent. Alte ori se refîne din poezia agitatorică clasică numai gesticulația largă, bogată, conștientul poeziei, sentimentele care o generează sînt foarte debile. Dintr-o poezie în prezent drept poezii agitatorice creații slăbite, întîmiste. Mai grav este pericolul avlănșii de afirmări retorice care nu trezește nici o reacție. Oricît de talentat ar fi cineva, pentru a nu se stînge focul talentului trebuie mereu întreprins, cultivaț și îndrîjire.

Poeziile reușite care se scriu — la unele dintre ele ne-am referit în aceste însemnări — sînt dovezi ale resurselor bogate pe care le definește acest gen al liricii — atîc de organic legat de actualitatea construcției socialiste. Versul agitatoric trebuie frînș în bîdii-marilor fapte ale prezentului, această perpetuă și generoasă rearsare a Nilului. Numai așa pietele se vor umple de oameni veniți să asculte ore întregi glosarii muzei. Numai așa poetul de azi ve putea să exclame cu mîndrie:

„Priviți proiectat peste vreme / Un larg audătoriu pentru vînz”.
Marin SORESCU

CEZAR BALTAG
19 ANI

Antotimpuri și epoci eliberate...
Liber rîmează-n al vieții cadran,
inima. Soarele Dunării urcă
nobilul zire meridian.

Din ogîndă lui august calm ridicîndu-mi
privirile, vîd cum răsar suverani
țării Comunei în ochii albaștri
ai Libertății noastre de 19 ani.

MARIA BANUȘ

August

Ah, ce prîjol era, ah, ce prîjol,
Și mitraliera ne dădea ocol,
Și ce nebună, tinerețea mea,
Juca, juca,
Sub frunze, ce o paparudă,
In arșița metalică și crudă,
Chemind potopul.

Și-acum? Tot august, și culesul, strînsul...
Cimpia-n aur nu-și mai știe plînsul,
Și zvicnetu-i rotire măsurată
De cosmicul compas. Mai bat odată
Tipșii lucind, cu ape, flori solare,
Și-mbrățișează miriștea cea mare
A biruinței.

GEORGE LESNEA

Galben de Soare

Dă-mi vis și elan
Spre zări viitoare:
Tu cal nădrăvan,
Tu Galben de Soare!
Te-avu Făt-Frumos,
In basm de mătasă...
Din clipa de jos
Să-ncalec mă lasă.
Prin vremuri să sui
De freamăte faur,
Pe lună să-ți pui
Capita de aur.
Cuvinte s-alegi,
Să sune ca griul.
Pămîntul să-l legi
De ceruri cu friul.
Fă proaspăt imăș
Pe buzele firii.
Răstește gingaș
Ce simt trandafirii.
Cu botul să prinzi
Din iarba de veacuri,
Cu ochii s-aprinzi
Apusuri prin lacuri.
Hai, cal de argint,
Pe șeava ta ia-mă,
Al frunzelor clint
Să-ți zburde pe coamă.
Și du-mă, să cresc
Cu-a vieții viltoare:
Pegas românesc,
Tu Galben de Soare!

MÁJTÉNYI ERIK

Recolta păcii

S-aduni în coșuri fructele rotunde
ce-mpodăbiră arborele păcii:
pe umerii prîljiți de vînt și soare
vor străluci mai viu decît pe ramuri.

Purtînd în suflet și pe umeri pacea,
în pumnul greu, vibrînd de neastîmpăr,
te uiji la rîul limpezit și tînăr,
care-a uitat șiroaiele de sînge.

Pornești de-a lungul țărîmului pe urmă,
împovărat de dreapta ta rezolită:
aroma dulce-a fructelor și-a păcii
lărgi-ți-va casa, inima, speranța.

Să uite rîul: asta i-e menirea,
dar omul e dator să țină minte
și-ncorporat în marea oaste-a păcii,
războiului un zid să-i pună-n drum.

Și casele-nrudite între ele
în lanț desfășura-se-vor prin lume,
unind orașe, țări și continente
în noua, pașnica geografie.

Și seara vor veni să-ți treacă pragul,
ca buni vecini, popoare depărtate,
toți cei ce pregătesc izbînda păcii
și-o apără, cu seceri și ciocane.

In romînește de IOANICHIE OLTEANU

DEMOSTENE BOTEZ

Noapte în Tatra

In munții Tatrei se adună
Parfum de brad și clar de lună...
Ca un voal alb de mireasă
Vis de lumină-ncet se lasă
Din crestele de stîncă, sure,
Pe-odăjdii negre de pădure.

In ochi cu fire argintii
Veghea soldatul de pe Jii.
Trăgea un glonte nedecis
Un curcubeu peste abis
Și cineva cădea ucis.
Apoi tăcerea ca de vată
Pansa o rană-nsingerată.
Soldatul se-ntreba în sine:
Mai am de-nfrînt multe jivine?
Stă nemișcat ca să audă;
Miroase-n jur a iarbă crudă,
Și a rășină și a cimbru.
O umbră crește ca un zimbru,
Pe creasta muntelui ca piatra,
Și parcă-ncet se mută Tatra,
Cu brazii grei, îndoliați,
Ca-n visul lui, înspre Carpați,
Și dorul lui întinde punte
Spre casa lui din celalt munte,
Și zada aspră și stufoasă
E-aidoma cu cea de-acasă
Și brazii toți sint drepti la fel,
Cu-acei pe care-i știe el,
Și-și simte-atunci, pe-ascuns, mai tare,
Granatele din cingătoare, -
Acele fructe mari de rodii
Ce pe-ntunerec cată-n zodii
Dușmanul însemnat de soartă, -
Și migăind în gînd pe-o hartă,
Simți că apără aici,
Cei doi copii de-acasă, mici.

AL. GHEORGHIU-POGONEȘTI

Cîntec

Cu mult mai mult decît vederea
și gîndurile pot străbate,
pînă-n adîncul fără margini
să-ți zboare cîntul cu imagini
din ăst tărîm de libertate.
Tu, cîntăreț al vieții-n soare,
stăpîn pe-ntinsurile zării,
fă versul tău ca o săgeată
din arcul inimii să zboare,
să ducă vestea fericirii
care străbate ne-nîntată
pămîntul înnoit al țării...

VERONICA PORUMBACU

Tu, dragoste dintîi

Cît sînt, eu scriu. Cît scriu, de tine scriu,
oraș al meu, leagănu meu de piatră,
părinte-al meu de piatră, prag al meu,
tu, dragoste dintîi și gînd din urmă l
In ulițele strîmte m-am născut,
cu pomi clorotici, între ziduri sure,
cu cerul atîrnat de streșini ca
o rufă pe frînghie, la uscat,
ce-o umflă vîntul... Filială mă-nclin
ș-ating cu buza mina ta de piatră...
Mi-aduc aminte cum stăteam, copil,
de vorbă-n drum cu chipurile tale
de piatră, cu statuile pe-al căror
vechi soclu, nu știam ce scrie-n aur.
Dar buzele de piatră se mișcau,
vorbindu-mi blînd, doar mie, -n timp ce eu,
în loc de rodii, culegeam castane,
în drum spre școală, ori în drum spre prima
suavă întîlnire, despicată
de șuierul sirenei, sub călcîiul
de fier al cerului.

Cît sînt, eu scriu,
cît scriu, de tine scriu, leagănu al meu,
vatră de piatră sură, mindră mună
ce-ți adunai copiii-n prima noapte
a Insurecției.

Adolescenți,
atunci ne-am auzit strigați pe nume
ca oameni maturi. Apărarea ta
fu actul cel dintîi al tinereții
orașului cu pietrele rănite

ce noi le-am vindecat... Orașul meu
nou plămădit în piatră, îmbătut
de alb imaculat, ori de culoare
ce prin contrast mai mult aprinde albul.

Cît sînt eu scriu... Cît scriu, de tine scriu,
oraș al meu, neliniștea mea calmă,
părinte-al meu de piatră, prag al meu,
tu, dragoste dintîi, și gînd din urmă l

VIRGIL TEODORESCU

La bluming, dimineața

Vorbeam în fundul halei trei tineri pistolari,
vorbeam ceva numerotînd metalul rece
cu cifre roșii, verzi, albastre,
drugii pătrați și calmi alunecau,
spre patul de răcire
și Cerna își muta într-una albia
să facă loc patului nupțial al oțelului,
faarfecele își închideau crăcanele
să facă loc puternicelor macarale mag-
netice,
șamotoa licărea în cuptoare ca o rodie
despicată,

trei tineri de statură potrivită
vorbeau ceva despre oțelurile calmate,
încercare temerară,
din cînd în cînd
se pomenea lingoul ca un păun, dansînd,
scînteile țigeanu, în patru părți,
cînd fierăstrăul pătrundea-n metal
și-aplaudau, ca-n sălile de bal.

GEORGE DEMETRU-RAN

Largi cvartale

Cînd păduri de astre reci
se reflectă-n lacul plin
de argintul nopții - treci
și-n decorul citadin.

RADU BOUREANU

Poemul din August

Lul Rafael Alberti

Rarele ceasuri neînscrise-n cadrane,
Timpule, nu poți să le înlături,
Trec nevăzute, ca-n vaste oceane
Aripi, cu moile, calde omături,

Însă rămîn lingă inima noastră
Freacățul veșnic să îl măsoare
Chiar cînd s-or pierde pe curba albastră
Umbră tirînd-o trecînd pe sub soare.

Vinul cu sevele visului supte
O să-ți alunecă-n timp prin artere,
Pasărea dorului cu aripi rupte
Cînd se va sbate fără putere

Să o ridici din tăcerea de ghioță
Ce între noi se întinde geografic,
Adu-i în palmă sîmînța de viață
Ca să-și desfacă zborul serafic.

Tu răspînditul pe meridiane
Dacă țî-e casa veșnic furată
Vino-n pridvoarele cu măghirane
Lasă-ți efigia-n lume purtată.

Te vor primi cu ovale deschise
Șesuri și vaduri, calde cămine,
Stelele florilor tale ucise
Vor pilpii în grădina la mine,

Seara de august încă ne-mbracă
Cu țesătură de fire stelare;
Acoperise o țară săracă
Țară bogată dormind în uitare.

Ca să măsoari cu privirea și pasul
Țara iubirii ce te așteaptă
Așa cum soarele-și mută compasul
Zestrea crescîndu-ne treaptă cu treaptă.

ANGHEL DUMBRĂVEANU

Casă nouă

O dată cu amurgul vin în parcul plan-
tanilor...
Cerul se rotește în crengi ca un clopot
portocaliu
Sub care imi regăsesc drumurile zilei.
Ascult răsuflarea apelor pe canalul cu
sălcii
Și foșnetul lunii cînd își mută barca încet
Pe sub umbra arcuită a podurilor.
Platanii cu trunchiurile lor bărbătești
Mă-nconjoară intim, prieteni tăcuți,
Și cum stăm cu privirile întoarse spre sud,
Vîntul ne trece ca o prevestire pe față,
Legîndu-nu constelații la temple...

E atîta liniște-n noi și-mprejur că aud
Cum trec păsările primăverii pe mări
Și văd umbra ta alergînd pe cîmpie -
Și risul tău amețește florile galbene,
Zarea de flori galbene, galbene, galbene...

E atîta liniște-mprejur că aud
Cum cad schelele dezvelind locuința
mea nouă
Cu toate ferestrele deschise spre sud,
Spre soarele galben,
Spre cîmpia galbenă,
Spre risul galben al florilor risipite de tine
In toate odăile...

LÁSZLOFFY ALADÁR

Fotografie din avion

Ascunse stau, sub fals covor de gheață,
cîmpii ciudate, vastele hectare.
Nici pom, nici floare nu le-nviorează,
din sol mustește sol obscur și sare.

Selipirea albă-a rocii cristaline,
Nici iarba, nici șopîrla n-o poftesc,
Dar omul a plantat și-gi-oci o floare.
E-o sondă cu-un altfel de pitoresc.

In romînește de NIC. A. STRAVOIU

ILIE CONSTANTIN

Brigadieri tineri

Între două trenuri nesfîrșite de arbori
lăsam în urmă cîntece
cu tinere trupuri străbătînd văzduhul,
cu hainele și uneltele noastre.

Era o exasperare a vegetației
la începutul primăverii,
se alegeau culorile în aer,
din lucrurile noastre și din gesturi
plecua culori.

Modificam peisaje:
cu un hohot de ris aruncam în nori
mărăcișuri,
cu un dens împlinam o rîpă,
cu o îmbrățișare suiam un oraș.

NICHITA STĂNESCU

Patria

Sentimentul soarelui răsărînd
împreună cu cea mai suavă doină din
fiuier,
copacul sub care m-am sărutat mai întîi,
bâlta, ciorchinele cu o mie de boabe,
surîsul bărbătesc al tatălui meu,
primul meu fir de păr alb,
și mersul grațios al adolescenței,
ale tale sint Patrie
dintotdeauna.

Această seceră a mea și acest ciocan,
spicul de griu la fel de frumos
ca mustata cibbanului din Miorîța,
aceste sonde tare stau de vorbă
cu miezul pămîntului,
și această demnitate a brazilor
scriind pe cer numele tău,
ale tale sint Patrie
dintotdeauna.

Cine sint eu? Sună-ți cîmpiile...
Cine sint eu? Mingie-ți munții...
Cine sint eu? Contemplă-ți orașele...
Cine sint eu? Privește-ți uzinele...
Cine sint eu? Adulmecă-ți ierburile...
Cine sint eu? Ascultă-ți primăverile...
Cine sint eu? Privește-te pe tine însăși.
Al tău sint Patrie
Dintotdeauna.

Desen de VICTOR CUPȘA

Cadru arhitectural -
largi cvartale... Geometrii,
v-ar invidia, normal,
chiar Vitruviu de-ar trăi.

Stele pe uzini - în șir;
Omul, miine monument,
mută amplu, fir cu fir,
viitorul în prezent.

Tu ne-ai văzut cînd ieșeam din somnie
Și peste ani, năzuind către stele
Cum am crescut urtașe-n cîmpie
Albe orașe - cu brațele grele.

Tu să deschizi evantaiul de gînduri
Sub zodiacul ce-mbracă pămîntul
Și să te-ntorci ca-n trecutele rînduri
Ca să măsoari tot ce mîngie vîntul,

Când tei isprăvesc ziua de lucru, oamenii vin la Mureș. Fără Mureș, ardenii ar fi mai grei. O pasiune sprintină îi împinge spre marginea râului. Perspectivele, respirația liberă pe care orîndie te-o dau spațiilor locuite cursurile mari de apă, apoi acel sentiment de mișcare, de forță și plenitudine... Ei canotează (podurile pe pontoane au la mijloc trepte ce urcă și coboară imediat, un gabarit special pentru bărci) se plimbă, se recrează, joacă șah, ori privesc. Stau și privesc. Alții încearcă peștele. Există un stil local. Pescarul rarori șade jos, în poziția vizitatorului a undărilor. Plin de temperament, Mureșul te silește să-l imiți, să fii gata de aventurile pe care te le oferă. Inșul aici rămîne, în picioare, treaz, încordat, veghind lângă bățul gros al lanșetei, oblic înfipt în pămînt ca o halebară în repaos, aplecată înainte și ea, atentă, încit de departe, unealta și omul par că susțin o convorbire. Firul aruncat în apa iute, mîloasă, galbenă, cu momeala pironită în fund de bila grea banale. Troznescete brusc, se întinde, o în zărnă... O lupă dramatică începe. Gata vibrează, bățul se îndoaie, apa se ră-

Păi bine, tovarășe, tocmai dumneata care fabrici vagoane cheferne nu respecti circulația? Păi dacă... etc. Vă rog să-lădați să fii mai atent — adaogă și pieșca, se așază în mijlocul răspinții, duce iar plina în gură; tovarășă care... da, da, da... și arată cu degetul spre stop. Se poate?! și dă din cap dojenitor. Nu-i vorba atit de disciplinată, cit de cultivarea unui anumit reflex citadin. Aradul se dezvoltă rapid. Trafic intens de vehicule. Trei fabrici mari de textile: U.T.A., Teba, Tricoul roșu. Apoi, uzina de strunguri, uzina de vagoane, fabrici de mobilă, confecții, ceasuri, conserve, îngrașămînte, captoase, spirit, drojdie...

Un dialog bizar își e dat să auzi zilele acestea prin întreprinderile arădene în pauză, la locurile de muncă. „Eu — zice cite unul mincind — am murit ieri”. Vecinul lui adaugă serios: „Știu, am văzut, și pe mine m-a rănit un hilerist — uite așa am cărat”, — și arată cum. Sint eroii filmului „Străinul”, care se turnează în vara asta aici, după cunoscutul roman

întră, este uzina Aici înșată el oenual luptei, aici se confundă în experiența eroică a clasei muncitoare. care îi dă certitudinea, adevărul chip. O scenă de aii din grădina publică a aradului m-a făcut să mă gândesc la destiul acestui erou frămîntat al literaturii noastre. În ziua aceea — era o coincidență? — o obicei al locului? — dar la mesele de șah de sub pomii stăteau față în față, chiar m-a mirat legea acestei asocierii, bătrini muncitori: pensionari cu a dolescenții. Oamenii în vîrstă, cu obrazul dur, pe care sint înscrise culele adînci tăiate de spăz alături de tinere bronzăți, strălucind de sănătate. Lășind la o parte contrastul acesta, confruntarea te intriga și prin felul cum partenerii meditau înainte de a face mutarea și chiar cum mutau pieșca. Bătrîni, după firea lor, stăteau mulți și se gîndeau și mișcarea tactică de pe tablă a calului sau turei, ținută între degetele deformate zbricite, galbene-cafenii de tutun, de tot uleiul, praful, pilitura metalului, pe care le poate imbiaba, încușta în piele o existență de muncă. — mișcarea lor pe masă era sigură, hotărîtoare.

neul, o poziție științific, rațională, realistă, care dovedește grija gîndirii tehnice a specialiștilor noștri, maturizarea ei în contactul permanent cu practica. La aceeași rubrică din „Științiar”, pe data de 24 iulie, inginerul șef de concepție Alexandru Kaffikiewicz de la uzinele de strunguri — Arad a publicat articolul „Aplicăm consecvent regimuri optime de așchiere” în care se cere de asemenea „stabilirea științifică a regimurilor de așchiere optime” paralel cu „elaborarea unor procese tehnologice perfecționate impuse de necesitatea de a mări mai accentuat productivitatea muncii și de a îmbunătăți calitatea produselor”. Pe tehnicienii de la Arad, această problemă îi preocupă în cel mai înalt grad, firește, pentru că ei dau țării strunguri. Nu vom intra însă în amănunte. E o chestiune aridă, de strictă specialitate. Totuși, dezbaterile ei, pentru strungari, nu e mai puțin pasionantă, decit pentru oamenii de literă, să zicem, ciopîirea din materialul experiențelor adunate a caracterelor, care, forate prea repede de un fragil. Din 1950 pînă în iunie 1963, uzina de strunguri din Arad a produs mii și

GAVRIL COVALSCHI

MONUMENTUL EROILOR ROMINI

ARADUL

REPORTAJ DE C. ȚOIU

toamnă, se agită, ca niște perdele emulse, trase frenetic în lături. Însind să se vadă cînd spinarea, cînd burta de zăpadă murdară a prăzii și trece un șert, trece o jumătate de ceas, lumea se adună ca la înec. În fine, Mureșul eliberează zvrînd nepăsător pe fară somnul de treizeci de kil și își vede de drum liniștit. „Cu mine vă puneți?” parcă ar borborosi privind îndrăt peste umăr...

Apă și oțel. Două mari pasiuni. Apa e odihna. A doua pasiune e munca, stăpînirea metalului.

Aradul este un centru puternic industrial.

Această dragoste, această aplicație pentru metal o întrevieze imediat în aspecte de stradă, aparent banale. Troznescete de verdețuri are în el ceva din ordinea unei incinte de uzină. Din cînd în cînd, potocove cite unii cal gras de povară, cu crups grele, luccioase, legănătoare pun un contrast, făcînd pe pavaj surprinzător de ritmic și de clar — un sunet specific de urbe ardeleană, amplificat de ziduri, groase, înalte, de ganguri cu bolți. Pe urmă mirosurile. Mirosurile tari de coloniale, de piper, colomie și sîpuc, ce soază din gura magazinelor și care și ele au o notă a lor distinctă (amestecată — observă cineva — un fumol de odinioară al țigărilor de foi intrat în perie!).

La o încrucișare animată, lumea așteaptă la stop unde un milițian în tunică albă de vară, vorbește printr-o pilnie: piteonul care ești cu mina în buzunar, de ce treci strada pe roșu? Vrei să te calce mașina? Pofim încoace și-i face de departe semn cu degetul adică să se prezinte la el. Lumea se amușă. E ceva nou. De cînd ritmul circulației a crescut în oraș, lucrurile au început să se complice. A doua zi, experimentul e corectat cu un plăt de poliție. Milițianul, același, de astă dată se prezintă scurt la piteon, sergent major cutare: Vă rog, actele dvs. A, sințeti muncitor la uzina de vagoane?

al lui Titus Popovici. Muncitorii de la Arad participă cu înfălcărare la reconstituirea luptelor pe care le-au purtat împotriva trupelor fasciste în retragere, în perioada august 44 și aporțul lor spontan, bazat pe fapte văzute, concrete, la care de cele mai multe ori au participat ei înșiși, are o autenticitate istorică, un eroism nu de peliculă: ci real, trăit. Prile de aducere aminte, de confinanții... Ca burile negre electrice ale cinematografului se întind ca niște conducte de foraje prin curtea vastă, acoperită de zgură a liceului vechi, imens, încrunțat, de o trufie sumbră de mauoleu (alături în timpul luptelor avea să fie improvizată și o morgă) cu o zeită fără identitate deasupra frontonului; cablurile echipei de filmare se cocăiașă prin pomii, coboară, se furiează prin caseuri întortoecate, pătrund pe ferestre, pe coridoare, în clase, în dormitoare. Se întind ca niște conducte de foraje prin curtea vastă, acoperită de zgură a liceului vechi, imens, încrunțat, de o trufie sumbră de mauoleu (alături în timpul luptelor avea să fie improvizată și o morgă) cu o zeită fără identitate deasupra frontonului; cablurile echipei de filmare se cocăiașă prin pomii, coboară, se furiează prin caseuri întortoecate, pătrund pe ferestre, pe coridoare, în clase, în dormitoare.

Acest trecut începe cu o generație neierător de lucidă, înstrăinată de societatea ce-și trăia sfîșit și care deocamdată protesta, nega cu vehemență, în pragul afirmațiilor ei pasionate. Generația care simțea revoluția, generația pe care războiul o maturizase înainte de vreme, răpîndu-i candorile copilăriei și care în lunile dinaintea lui 23 August încă mai avea pe degete pete școlărești de cernăală. Admirabili adolescenți în saloapă și haine de lucru, frontal utecit și utemist care a împlinit și depășit azi vîrsta de 30 de ani — prezent pe toate sîntierile mari de construcție socialistă, exemplu de forță, de entuziasm, de robustețe morală.

Andrei, eroul din Străinul. Serbarea școlară, discursul fulminant, rostit atunci în '44 în fața domnului prefect, se domului general cu domnia, a burgheziei locale cu stăif și aforismic latine... Neliniștit, răzvrătit, forțînd bariera absurdului, Andrei se oprește eliminat, în loc, pe zgura din curtea liceului. Să cu mișcările în solduri, cu ochii micșorați, reflectînd... Soarele bate puternic... Sub picioarele încălțate în ghețe julte, zăbur de inumeric a zgreul e arit de închisă (ca mulțimea de fete din sala de festivități) înșit umbra nici nu i se mai vede. Ca să devii tu, să te regăsești, să te profetezi în jur, trebuie să ieși definitiv din această lume, să mai faci cîțiva pași... În mînt, Sonia îi suride prin surisul stîns de cristale din casa baronului. Înșiși că buza. S-a decis. Și pieri în oraș. Și Andrei? Drumul libertății sale, incomparabilă școală în care abia acum

Tinerii se foiau pe scaun nerăbdători, uitîndu-se în lături, în așteptare, flue-rînd ori schimbînd replici cu fete, cu băieți, care treceau pe alce ori pune-neau mina pe pieșca mai repede decit s-ar fi convenit, ori executînd mutarea, vedeau după fetele lor, că n-ar fi strică pută să se mai fi gîndit un pic.

În orice caz, tinerii, cel puțin în școlă lor de joc, aveau de învățat. Ei-s-au aplecat în libeștate, nu cumose ciocnirile. Și probabil că în sinea lor înțelegeau că spiritul răspunderii, siguranța apărării, sau atacului, cer stăpînire, reflectînd adînci. Bătrîni muncitorii erau maeștri ai loviturilor decise, fără apel și asta venea de demult și de departe și nu putea să nu-i privești, cînd, încolîndu-i adversarul — inamicul lor innocent, a carui tovarășie la masa de joc îl înșina — surdeaua țecîu... Ei curse bine lupte, în acest oraș de tradiții de lupă muncitorești, ei-s-au băiut de nenumerate ori, în anii acestui secol, al douăzeciilea, din 1914 și pînă în august 1944 cînd fasciștii au transformat Aradul în teatru de război și cînd muncitorii arădeni au înșcrit aici o pagină glorioasă.

„Sîntierul” la rubrica „Tribuna productivității muncii”, unde își spun cuvîntul specialiștii, a publicat la 22 iunie a.c. articolul „Cum să alegem regiunile de așchiere?” de conf. ing. Zoltan Duca de la Institutul Politehnic București. Întrebarea e dacă mărirea excesivă a adîncimii, avansului și vitezei de tăiere, de așchiere a metalului, tendință firească în întreceri, duce la productivitatea muncii. E o problemă profesională de mare înșemnătate care în momentul de față îl preocupă și pe constructorii de strunguri de la Arad. S-a dovedit prin căle minuoșe că, forțîndu-se adîncimea, avansul sau viteza de așchiere „sculele se uzează mai repede și durabilitatea lor scade simțitor”. Asta înșemna că sculele vor trebui reascuțite, mai des, de unde întrecerile mai deșe, stagnări, creșterea timpilor morți pe lîngă faptul că are loc o uzare prematură care implică înlocuirea, ceea ce, în cele din urmă încarcă prețul de cost al produselor. Cu alte cuvinte, vîrind să lucreze mai rapid, s'a depășit planul fără să respecte normele stabilite, „disciplina tehnologică”, rezistența naturală a materialului, mai mult încurci lucrurile și productivitatea scade. Se creă chibzuială deci. Graba strică treaba. Este o orientare

mii de strunguri. E a realizare frumoasă a acestei întreprinderi din industria noastră constructoare de mașini-unelte. De pildă numai producția de export din 1963, depășește producția generală din 1956. În jurul zilei de 23 August se va sărbătorii încheierea celui de al cincisprezecelea strung. Tot atunci — mă anunță inginerul Chișan Traian (cu Chișanovici) — vă rog, mă previne cînd dau să-i înșumele în cartel — vom prezenta și un nou strung românesc. Autorul proiectului, Chișan Traian, 31 de ani, inginer mecanic constructor, cu colecțivul lui de la proiectări, alcătuit numai din tineri. E un băiat brunet, slab puțin cărunt pe la temple, cu ochii vii, scripitori, și o precizie în mișcări specifică omului de la strung. Acest tînăr inginer îmi vorbește desupra mașinile unelte pe care le produce, uzina lor cu o pasiune care le scoate din indiferența lor mecanică. Un tractor e spectaculos pentru că se mișcă pe roate, circulă prin natură. Cite comparații n-au făcut poeții noștri despre tractoare! Nu? La un moment dat chiar ai fi preferat, sub pletera de imagini, să-ți inchipui tractorul așa cum e — tractor, adică, nu cel, amășat, herghelie, Combeline. Ia fel au un regim fire special și ele: grîul prin țără imbișă, bădîndu-i cu arpile, soarele, cerul deasupra. Dar strungul? Strungul nu se mișcă din loc. El stă prozaic în uzină și-l vîd doar muncitorii, reporterii, în public de obicei apace la cinema, la jurnal. Și totuși, fără el, tractorul, combina... Această ingratitudine mă silește să caut în gînd comparații, să-l răspătesc, în timp ce inginerul îmi arată un S.N. 400: uile, asta e băiul. În asta cutia de viteze, aici cutia de manevră, motorul electric, pîșupa mobilă (e nostim, nu? pîșupa mobilă, mă privește inginerul). Strungul, tovarășe, e apoi o mașină complexă care presupune randament industrial pe țără. Frebuie să ai industrie nu glumă. Părțile componente: 1) piese turnate (la noi în țară); 2) piese de oțel (tot la noi); 3) echipament electric (idem); 4) rulmenți (la Birad, în Brașov...). Vedeți forma e compactă, nu trebuie să te întinzi mult, gabaritul mic, turatia la viteze mari, 1500 rotații pe minut, gamă de avansuri vastă, de la cele mai fine, pînă la avansuri necesare strungirii intensive. Nu mai înșivți manivele, să pierzi timpul, așezi aici pe buton, piesa se apropie repede, norma crește. Apoi o problemă estetică. Acces-

te mașini sint plăcute vederii, armonioase, neted încheiate, nu zbricite în ne-și mai arată măruntaiele, zărnă electrică, curate, lucrînd, țără țapal. Apoi psihologică, concepția modernă a muncii: comenzile sint centralizate, mișcările economice calculate, simplificate, să fie cit mai aproape de reflexele omului. S-a dus imaginea strungurilor istovii, mințit de ulei, încurcat în șanșuri și care invirte, sucește, dă înainte, înapoi, trage, împinge, transpirat, agitat, copleșit cu o gospodînie supravieșind simulan zece ore pe loc. Dincoace vedeții, avem un strung tropicalizat, vernii deschis, pentru export, pentru țările de la tropice. Cromaj special, vopșele, să reziste umidității. Liane — mă gîndesc — plăt violente, tropicale, șerpi ascunși în vegetații luminate și în peișajul acesta strungul românesc pe care Chișan Traian mi-l laudă ca pe un băiat harnic, deșert. Așa cum îl privește, strungul S.N. 400, verde lucitor, strîns, adunat în el, bine încheiat, ușor, simplu, casnic aproape, îmi pare o mașină de casoc. Așezi pe pedala și gata... Nu, zice inginerul, respingînd comparația — nu-i bine. Atunci, dacă tractorul e armăsar — ...mă dau mai încolo, privind mașina din alt unghi — strungul e un bivol verde, un bivol

țnăr care stă și paște... — Nicl! Clatină iar din cap Chișan Traian. Să lă-săm pîșunismul. Strungul e strung! și bate S.N.-ul 400 drăgășos cu palma, apasat, ca pe un animal.

Pitorescul vitrinelor bucureștene e în bună măsură dator și textiliștilor de la Arad. În cinci luni de zile, țesătorii de la U.T.A. (numai ei, fără Teba și Tricoul roșu) sint în stare să producă material pentru cinci milioane de cămăși bărbătești, ori pentru trei milioane de rochii. Țesături finite în metri lineari (peste plan) 37.730 de metri. Depozitele în care sint păstrate în vrafuri uriașe pinzeturile, damascurile, decurile, țesăturile de prosop, de unde iau calea magazinelor cu proporții gulerivice și ele ar ține în loc, ne-decisa, o femeie cu dificultatea alege-rii — săptămîni de zile.

Ce drum însă de la masa albă de bambac inform pînă la suurile desfășurate, depănate lute în jos de cilindri — cascade, cascade peștrite, cu ramuri și flori, geometrii vesole, grațioase... Bambacul e destrămat, scăr-mănat, preschimbat în benzi pe care laminorul le presează, le uniformizează, apoi flejerile subțiază mai departe benzile pregătînd semitorul din care se face firul, care la rîndul lui înainte de a-l lua în primire războaiete

este bobinat, încheiat, conelat; pe urmă urzit, năvăditul, trecerea prin ția, prin șpată, după ce-sulurite mari de fire-sint imbiatate în amidon, ca să le facă rezistente, luccioase, compacte.

Șapte sute de războaiete mișcîndu-se singure, acționate deodată, într-o singură sală, într-una din săli numai, imensă cit un hipodrom cu lumină fluorescentă și aer condiționat, într-o atmosferă clară, fără miasmele, aburii înecăcioși ai țesătorilor de altădată — imagine infernală a trudei umane — sute de războaiete mecanice, perfecte, precise, fără greș, alinate în fronturi dese, cu raticerile bîșnînd, dictînd prin jocul lor trepidant desenele, trimițînd scurt incolo și încoace, suveicile, diversitatea mișcărilor, verticale, oblice, orizontale, în contratimp — sint departe de a alcătui o simfonie care să-ți desțete auzul, dar spectacolul lor e grandios. Fără prezența femeilor, fără mișcările de corectează delict greșelile, — cerbicia, înșvernarea acestor mașini întinzînd, desfășînd în ghilărele lor bambacul, te-ar speria. Băile chimice, vopșitorii sint calme. Nu mai e mult și lucrul-i gata. Sus în btrolul inginerului șef, „noile creații”, imprimurile, opera unui cor întreg de artiști, care au laboratorul lor, primese nume. Asta e treaba cea mai ușoară. Nicoleta, Celina, Vera, Neoni-

paznic la armonii

Totul a pornit de la gîndul acela. Dacă n-ar fi fost el, poate n-ar fi intrîmît nimic. Dar chiar și așa, e bine, e poate foarte bine.

Mămas singur, după ce părășii pleaseră la muncă. Domnele se trezi din somn cu o îngîrierare nelămurită. Nu știa nici măcar de unde vine: din vis, din vreo amintire, din vreo presimțire... Se ridică în capul oaselor, își frecă ochii cu pumaii, pe urmă îngîrierare se spulberă, el se mai miră puțin de ea și se culcă din nou.

Dormi puțin pentru că îl treziseră propriile lui bigu-feli șoptite în somn. Se perpelî în așternut ca să și le amintescă dar nu se reșese cu nimic. Se reșemă, se răsuși într-o parte ca să poată adormi din nou și atunci văzu socotitoroarea cu bile mici. Fața și se lumina, deschise gura de plăcere și fugi la socotitoroarea. Începu să numere pe bile: unu, doi, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Mai numără odată și, ceva care intrase în îngîrierare lătarulnic, undeva pe la margine, se destrămă. Așa că respiră ușurat.

Au rămas la fel: „mai inul e cinci și pe urmă șase”. Se îndreptă spre pat și pe drum își aminti ovințele rostite în somn. „Și de celelalte cine are grîi?”

Măleșă era șofer, iar țaleșă-său înșivător. Munca lui țaleșă-său și-o inchipua (cu lămuririle primite de la acesta, cu ce se mai ajutase el) astfel: literile din cărți țaleșă-său le așeza în urechea elevului. Pe urmă cu acest semn se petrecea ceva destul de complicat pentru că se schimba în sunet și ieșea printre dinți și buze. (La început țaleșă-său nu așeza semnul direct în ureche, îl așeza pe un covor sau preș îngust și strălucitor, de argint care-l ducea la urechea elevului. Asta pentru că lui Domnel sunelele i se păreau albe și argintii și nu putea pricepe cum din niște semne negre se naște ceva alb.)

Munca țaleșă-său era mai simplă: lucra pe un micro-buz și transporta pline la centrele din jur.

Vasăzică ei se ocupă de lucruri care altfel nu s-ar

putea împlini. N-ar avea cum. Ei stau la mijlocul împlinirii și văd și începutul și sfîșitul ei, și au grîi ea un început și albă tot sfîșitul pe care l-a avut și alădată, cînd a fost bine cum a fost.

Ajunș atel Domnel închise ochii, mai repede odată această împliere, apoi făcu cu palma un gest de oprire, așa cum fac șefii de țări la venirea trenurilor. Și stătu un timp fără să se gîndească. Ca să se odihnească. Se odihni și privirea i se opri pe socotitoroarea cu bile mici și colorate. Și iar, cuvintele din somn: „De ele sine are grîi?” Atunci îngîrierarea cu care se deșteptase se limpezî. Zvrînd din așternut, desțecă o climă, mișcîndu-l în ea și mișcîndu-l ceva pe o țirlic; răsuși amutătoare și aprinse lumina din toate camerele apartamentului primit de curînd. Se duse la bote, deschise toate robinetele, ascultă cum curge apa și apoi le închise; rîmplu o cană cu apă, sălă cana și lășă apa să curgă de sus în chiuvetă; apucă o minge de cauciuc, o trimi cu toată puterea de podca și după ce mîngea sărli de citeva ori, o prinse și se așeză deaparte. Aprinse un băț de chibrit. Frecă un băț de chibrit pe eșarunul cutiei, și văzu că se aprinde. Apoi suflă în el și se bucură că se stînge. Îi cuprinse o duloșie pentru toate împlinirile aceste care se desfășoară cumtine fără ca nimeni să se ocupe de ele.

De atunci în fiecare dimineață se deștepta nu cu îngîrierare. Cu grija de a verifica împlinirile cuminți care se urmau de la sine în preajma sa.

Pe urmă se plicisi de ele și ieși pe balcon. Observă timp de mai multe zile blocul și curtea blocului, oamenii și împlinirile care li se repetau, împliniri de care ei nu se preocupau, treceau pe lîngă ele nepăsători pentru că aveau grîi de altele.

Le luă el în primire.

Iată.

În fața blocului se afla un centru de gheață unde vindea un bătrîn pirpiru cu o capelă militară, veche, pe cap, bătrîn căruia țaleșă-l spunea Toni. Lîngă el, pe un scaun stătea și ținea numărătoreea la

bani nevastă-sa, o femeie înaltă și mai voinică, de două ori decit Toni.

La ora zece venea mereu să cumpere gheață o femeie tinerică și veselă care vorbea tot timpul. După ce-si lua gheața în plasă, ea se apropia de Toni, îi sălăta corozorul capelii, îl privea în ochi și-l întreba cînd divorțează că vrea să se mărite cu el.

Pleca ocîrită fără dușmanie de bătrîn, Toni ideea, nevastă-sa îl lăsa o vreme să ridă ca să se odihnească, pe urmă ea îl dădea o palmă după ceafă, corozorul capelii lui Toni îi cădea iar peste ochi și el se apuea să rîndușcă gheața din ladă sau să vindă.

La ora unsprezece se întorcea din schimb un muncitor care lucra la o moară mecanică. Eră un om înalt și puternic care ținea venca purtîndu-și paltonul pe umeri iar primăvara se întorcea cu haina aruncată pe spate, țîndu-o de cheutoare. Tață lui Domnel spusese despre el că e un om „care se simte bine în trupul lui”.

Locuia într-un apartament de deasupra și copilul îl auzea cum se spală cu zgomot, plăcere și voioșie.

Pe urmă se înapoia de la muncă un bătrîn care stătea singur, sus, la mansardă. Nevasta îl murise demult și el fusese mutat aici dintr-o casă demolată. Era paznic undeva și înainte de a sosi această poposea pe ține la bufeții „Bivolții somnoroși” așa îl zicea alădată, — acum îl spunea simplu „Argeșul”. El bea acolo o țescovină mică dar stătea foarte mult în fața el. Domnel știa — se informase — că el înșă acolo nu ca să bea ci ca să comande băutura. Să-l asculte cineva și pe el. Sus, în capul scăriilor, îl aștepta întoldeana o pisică chioară. Cînd bătrînul șosea, pisica își răsușea capul într-o parte alcătîndu-și astfel un aer gaură și bătrînul țușea încurcat.

Mai era la parter Monica, o feiță de vreo șase-șapte ani, care începea să cînte pe la zece și jumătate, pe la douăsprezece plîngea pentru că luase băiate elne știe pentru ce, iar pe la una începea iar să cînte. Pe la două iar plîngea și așa mai departe. Dar de ea

De pe alte meridiane

HORA MUNCII

Există expresia „a se prinde în horă”. Această expresie este legată de un dans popular foarte cunoscut în România. Este vorba de un joc la care participă deopotrivă bărbați și femei. Reamintim pictorul Theodor Aman a creat un tablou cu acest subiect. În cele 10 zile cât am vizitat pe rând orașele, satele, întinderile agricole și fabricile din această țară, am constatat că bărbații și femeile muncesc cu elan în locurile de muncă și se mândresc cu succesele obținute în toate domeniile de activitate. Această simfonie a muncii din România, bazată pe entuziasm, mi-a trezit imaginea unei asemenea hore în care este prins întregul popor.

S. BALCIOGLU, „Tanin”-Tunls

TRACTOARELE ROMINEȘTI

Am fost uimit de industria producătoare de tractoare și mașini agricole. Tractoarele produse se folosesc nu numai în România, ci și peste granițe. România exportă multe tractoare și mașini agricole în unele state independente din Africa și Asia, ca și în Franța, Brazilia, Argentina și în alte țări capitaliste.

O. THEIN PE MYINT, președintele Uniunii Scriitorilor din Birmania „The Vanguard Daily”

ROMINIA TE IMPRESIONEAZA

România te impresionează... Comerțul exterior al României reflectă revoluția rapidă petrecută în economia țării. Înaintea celui de al doilea război mondial exportul României îl constituiau, cam în proporție de 90% materiale prime, iar 10% produse fabricate și semifabricate. Azi acest raport este aproape complet inversat. Aproape 90% din exportul României îl constituie petrolul, mineralele, lemnul și produsele ei agricole sub formă prelucrată. În portul cel mai mare al României așezat la Marea Neagră pot fi văzute vase ale multor țări încercând o bogată varietate de produse pentru export. Fabricile de ciment complete sînt trimise în Cuba și Coreea de Nord. Tractoarele rominești sînt exportate în Brazilia, Egipt, Grecia și Spania. Utilajul petrolier al României este trimis în multe țări. România a devenit azi și la 3-lea mare exportator din lume de asemenea utilaj.

„U. S. News and World Report”

O ȚARĂ NOUĂ

Creșterea industriei în provincie a schimbat radical nu numai viața economică a satului, dar a adus cu sine și o schimbare psihologică a țăranului. Condițiile de locuit se schimbă. La sate apar tot mai multe case noi. Invățămîntul obligatoriu ajută la transformarea satului. Analfabetismul a fost lichidat. La țară sînt instalate în număr tot mai mare aparate de radio și televizoare. Reconstituirea principalilor școli a făcut orașele mult mai accesibile pentru sate și a contribuit la lichidarea izolării lor. Colectivizarea agriculturii a dus la creșterea producției. Școlile din orașele provinciale — în trecut privilegii ale fiilor de moșieri și ai unor clase de mijloc — sînt astăzi folosite pentru a forma o nouă elită tehnică din fiilor țăranilor și ai muncitorilor industriali.

„Times of India”

IN SLUJBA PACII

Republica romină se pronunță cu fermitate pentru apărarea păcii și cooperarea între toate țările într-un climat de pace și de coexistență pașnică, pentru dezarmarea generală și totală, realizată în condițiile unui sever control internațional, împotriva tuturor acțiunilor care pun în primejdie pacea și securitatea menirii. În cadrul conferințelor și organismelor internaționale, România aduce contribuția sa activă la soluționarea pozitivă, pașnică a tuturor problemelor internaționale litigioase.

„L'Essor” — Republica Malt

SE CONSTRUIESC COMPLEXE MARI

„La aceste obiective, multe din ele în curs de construcție, se înlocuiește cu alia energie inech și certitudinea că ele vor fi terminate cu succes. Progresele înregistrate pînă acum în determină să fie în serios caracterul ambițios al acestor proiecte. Ele includ o extindere importantă a industriei construcției de mașini și sporiri mari în producția de autovehicule, tractoare, produse chimice, textile, produse alimentare și în industria minieră. Feul în care o națiune baltică, sălășată în apăsătoare și oasească tehnică și industrială, așii de reducere a a României, a fost determinată să desfășoare această uriașă ținare de energie și să obțină aceste realizări evidente nu poate să nu constituie un subiect de meditație.”

„New York Herald Tribune”

ROMINIA ARE TOT CE-I TREBUIE

România are varietate infinită care conștient în marea frumusețe și atracție pentru vizitatori, România este o țară cu o arhitectură modernă, cu monumente istorice și vile pitorești, cu munți împădurii și câmpii fertile, România are tot ce-i trebuie, inclusiv fabuloasa rivieră a Mării Negre și unca Delia a Dunării. Românii sînt un popor desăvîșit de ospitalier și prietenos. Peste tot (în România n. n.) vei întâlni un bun venit care este tradițional în sinceritatea lui.

„Wolverhampton Chronicle”

AMPLOAREA IMPRESIONANTĂ A CONSTRUCȚIILOR

În magazine se găsește tot mai multe mărfuri, o alegere și o varietate tot mai mare de produse. Construcția de apartamente moderne și amplorarea proiectelor de locuințe în curs de construcție sînt într-adevăr impresionante.

„Times”

O ECONOMIE ECHILIBRATĂ

Capitalul și surprins să „sească” astăzi o țară care nu numai să poată așeză toate materialele prime care li sînt necesare, dar care știe cum să le exploateze. Economia (România n. n.) este și echilibrată între industrie și agricultură. Oamenii sînt bine hrăniți, bine îmbrăcați și muncesc cu râvnă.

Ian Mc.Dougall
corespondentul postului de radio englez B.B.C. pentru Europa Centrală

PEISAJE DE AUGUST

Arde cerul... A cui o fi oare uzina asta? Au întrebat niște străini care călătoreau în același vagon. A noastră, le-a răspuns cineva. A cui adică? Au strigat ei. A noastră, le-am răspuns încă o dată chiar eu. Sînteți acționari? m-au întrebat ei, puși pe glumă. Sînt și eu ce-i acționari și le-am răspuns că da, fără să glumesc. Americanii, erau doi romini americani veniți în vizită în țară, n-au mai răsunat toți ai noștri din jur întărînd spusele mele. Erau și ei... acționari.

Acest „acționari” de nouăsprezece ani, ars de soare și birjolit de vînt, mălădos cu un altel al cîmpiei, practicînd agricultura socialistă cu precizie de Hesiod modern, avea într-adevăr sentimentul de copărire a avuția noastră a tuturor, în modul cel mai deplin cu putință.

E mare lucru, a adăugat el, să poți spune pe ori unde treci, pe lângă o uzină sau pe lângă o fermă de stat, pe litoral sau la București, că tot ce vezi și tot ce se face la noi e al tău.

Făcînd, o de vîrstă cu însăși antipomul nostru social, este un participant indirect, prin cota lui personală de muncă, la construcția Litoralului, la construcția orașului Onești sau a barajului de pe Argeș, participînd cu drepturi și datorii egale la întreaga operă de edificare a României noastre, cu oare operă a-a identifiă.

Paul ANGHEL

Nu poți să nu încerci o suprapunere de imagini, într-o scenă. Îți dai seama că ești în fața panoramice, strălucitoare și colorate de azi se aseamă peste cele terne — și pe film îngust! — de mai demult, ca într-o filmotecă, aflînd acolo în interior, potențialul inflamații ai emoțiilor... Pe neașteptate două imagini încetîm și simțim, ca două paricule cu energii înalte, declanșează o calitate nouă, proiectîndu-te într-un nou raport față de lucruri, isedit ca și un alt orizont astral.

Mă aflam recent lângă apa Rîmnicului, la o grădină pe care o văzusem în vara anului 1944, în același zile de august, sufocată în bălăni și material de război. Cîțiva kilometri de legume de război sînt o singură accepție un depozit militar abandonat, în care plante și arme, fructe și explozibile se găseau amestecate în necorinziș, acoperite cu frumuse și fol verzi de cor... Dacă același pămînt ar fi fost arat cu explozii de bombe, tăvălugii cu inamurii, grăpat și mărunții cu mitraliere, iar apoi semănat, în loc de grăunțe, cu praful de pușcă și dinamită, grădina pe care o vedeam acoperită cu arme mi s-ar fi părut poale și mal simbolic pentru crîncinul Marie, travestit pentru o clipă în război. Ce vedeam erau fructele lui. Tufa bălăniului cartof, smulcă din pămînt. Și oțera la loc de tuberculul un ciorchin de grenade, cu vîșoasă vîntă parea încercată cu salpetru, roșile amav-amenajătoare păreau l'ine cu lichid detonaant. Tărîna roșie oțel, iar c'lesul a însemnat în multe locuri o expediție plină de spaime și neprevăzută, o ineurșune militară.

N-am cum să mă sustrag acestui imagini a grădinii cu fructe amenajătoare, ori de cite ori, la vremea culesului, văd gospodarul apăsîndu-se să smulgă planta din sol. A fost senzația care m-a învădat din nou cu spaimele de atunci, cînd grădinarul colectivizat de acum o săptămîna, smulgînd o tufă cu rădăcini cu tot, a adus în lumină odată cu amînirea mea, o trăsîță de tuberculul grași, roșcovani și saturată de amidon.

— 20.000 de kilograme la hectar, a declarat el fericit, apreciînd greutatea globală a acestei recolte.

— Spune-mi, te rog, un lucru. — I-am întrerupt. Pe aici a fost război. Imi amintesc de această grădină de acum nouăsprezece ani, în care grenadele creșteau cît carlofilii și obuzele se îngrășaseră cît dovleci, pîndindu-și flecare pas... As vrea să știu, al cui a fost pămîntul acesta și cine era grădinarul de pe atunci?

Grădinarul de pe atunci era în mod sigur Marie. Grădinarul colectivizat de acum e tînăr, poate n-are încă nici nouăsprezece ani. Eforturile lui de meșerie se opresc într-un prag aurit, sub curba aceluiași zile căreia li sîntem contemporani amîndoi. Nu-și amintesc exact cui anume i-a aparținut pămîntul pe care stăm, fiindcă vechile pariele ca și vechile acte de proprietate au fost date uitării. Mi-a răspuns parabolic, zîmbind și cîntărînd tufa de cartofi în palmă:

— Astă primăvară, imi spunea el, — mergeam spre București cu dinamul și treceam prin dreptul rafinării noi de la Brazi. Știti cum arată noaptea,

CODUL MORAL IN ACTIUNE

Aici, la Zaporojie, extraordinară mi s-a părut „soarta” însăși a orașului, cu obiective industriale ce-ai aparțin, cînd în condiții excepționale și re-construit apoi din ruine. Extraordinară e și efervescența muncii creatoare ce se desfășoară astăzi aici. Lucrul e explicabil, dacă ținem seamă de faptul că oțelul, ca și petrolul, constituie o pirghie importantă pentru o societate modernă al cărei progres e inseparabil legat de avîntul industriei. Producția de oțel constituie un indice hotărîtor în cea mai palpabilă întrecere, pe plan economic, din cite au existat în istorie. Și-n această cursă, orînduirea socialistă, are, pe lângă avantajul unei organizații superioare, în economie, și o vîdită preponderență a factorului moral. Omul simplu muncește aici, nu numai ca să-și asigure o existență civilizată, dar și în vederea unui scop nobil și generos: construirea unei societăți mai bune. Deși spun lucruri indeobște cunoscute, multă cereală se va mai consuma în secolul nostru în dezbaterile acestei teme intrucit apologetii lumii „vișelului de aur” din apus ignoră însușirea oamenilor la acțiuni mărețe, determinată de un asemenea fel. Dar ei se află în situația comică, de a pierde cursa istorică, fără a-și putea explica măcar cum și din ce cauză. Miopia de clasă e atît de puternică încît anihilizează pînă și mult lăudatul lor realism și simț al practicii, caracteristic, cum zic ei, oamenilor de afaceri și transpu, zice-se pînă și în unele sisteme filozofice, ca cel al pragmatismului.

Or, la Zaporojie, am remarcat deosebit de impresionante, extraordinare, fapte și trăsături ale conștiinței umane, care, după teoriile acestor filozofi foarte pragmatici, n-ar trebui măcar să existe. Culemea e că asemenea trăsături noi, asemenea metode noi de stimulare a lor, nu numai că există, dar și acționează, dînd naștere, nu numai unor reguli de morală, ci și unor echivalente de ordin material cum ar fi sporirea producției de oțel.

Pe lângă cele spuse mai sus, istoria orașului și palpabila luptă dintre vechi și nou, la Zaporojie m-a impresionat modul cum se desfășoară metoda clasică a stimulării avîntului în muncă, remarcată încă de Lenin în întrecerea socialistă. Victoriile din oțelării și de la marile furnale obținute aici sînt permanente măsurate cu etalonul construcției comuniste. Publicitatea în jurul lor are un caracter solemn și patetic. Analiza lucidă a plusurilor și minusurilor în munca unui colectiv, e însoțită, în gîzeta uzinei („Dnieprovsckii Metallurg”), de materiale cu titluri înrîpate, ca niște exclamații: „Tinerii entuziaști”, „Despre ce povestește cerul”, „Să răsune mai

puternic cîntecul muncii spre slava lui I. Mai!”, „Entuziasmul, înmulțit cu experiența — trunic fundament al creșterii noastre”. Sînt titluri ca pentru niște poeme. Inflăcărarea, mai mult, patetismul le caracterizează. Dar să nu uităm că sîntem în sima Ucrainei, țara cîntecului, din care își are originea inflăcărătul și pateticul Dvojenko. Ca și eroilor acestuia, oamenilor de aici le plac chemările cu aripi și vorbele cu flăcări.

Chemarea la întrecere a unei secții, de către alta are un caracter grav și solemn. E gravitatea unui ceremonial conștient prin tradiție. Mai întii se duc tratative, se încheie un contract. Apoi se tipăresc afișe în culori, cu ilustrații, avînd scrise cu roșu chemări fierbinți: „Ideile comunistului ne însușesc la fapte deosebite de muncă”. Afișele reproduc în întregime contractul întrecerii și angajamentele în muncă, termenele, etc. și codul moral al constructorului comunistului.

„Codul moral” — o variantă dezvoltată a prevederilor din Programul construcției comunistului, — e tipărit și într-o broșură de formă mic, cît un carnet de buzunar, pentru a fi păstrat permanent, ca un „memorator” de fiecare siderurgist. Sînt cuprinse aici, într-o expunere clară și concisă, normele comportării fiecăruia în uzină și în viața de toate zilele. Regret că spațiul nu-mi permite să citez decît cîteva din ele, cu titlu exemplificativ. „Să mergi în primele rînduri ale luptătorilor pentru tot ce este nou, înalțat, frumos”.

„Nu te mulțumi cu succesele tale personale, ci fă totul ca tovarășii tăi, colectivele altor brigăzi să dețină frunții”.

„Dacă ți-ai luat un angajament, îndeplinește-l cu cinste. Respectă-ți cuvîntul dat”.

„În toate, totdeauna și pretutindeni urmează principiul: Unul pentru toți, și toți pentru unul”.

„Fii raționalizator activ”.

„Fii uman, fii sincer”.

„Îndeplinește porunca marelui Lenin: învață, învață, învață”.

„Să nu cauți un loc cald în viață, ci luptă, trecînd peste orice greutăți ca să aduci folos maxim societății”.

„Să fii exemplu nu numai la lucru, ci și în familie. Îngrîjește-te de educația copiilor”.

„Luptă pentru o limbă frumoasă și curată. Vorbele tale sînt expresia sufletului tău, a minții tale”.

„Să cunoști istoria și trecutul revoluționar al uzinei, să păstrezi cu grijă și să sporești prin fapte tradițiile eroice ale colectivului”.

„A FI OȚELAR” — REPREZINTĂ UN IDEAL DE VIAȚĂ

În ultimii ani (mai ales în urma pierderii luptei pentru inițiativă în cucerirea cosmosului), apologetii vișelului de aur capitală au început să recunoască cu glas tare că lumea lor nu mai oferă idealuri. Nicîi în ceea ce privește viitorul întregii orîndiri și nici măcar pentru fiecare individualitate în parte. La ei tinerii se gîndesc la profesii în bănoase, deoarece a fi savant sau artist se consideră de cei mai mulți că e o carieră disprețuită. Vaszică la ei, mulți oameni n-au idealuri, își fac numai calcule materiale. Asta o recunosc însăși purtătorii lor de cuvînt, teoreticienii burghezi.

Iată însă că într-o societate în care considerația omului are la bază munca, dorința de a deveni nu numai poet sau pictor, dar de a te face pur și simplu un bun oțelar poate să constituie idealul de viitor al unui adolescent. E clar că un tînăr ridicat, după o îndelungată reflectare asupra vocației lui, în noua lui profesie va depune un zel, care nu se poate explica numai materialmente. Fiindcă el s-a făcut oțelar, conștient că în acest post el ține în mîinile lui izvoarele de metal ale industriei.

Cred că așa se explică în bună parte faptul că oțelarii zaporojeni, Grigori Bometu a ajuns la nici 28 de ani, Ervai al Muncii Socialiste. Măria asta i-a plăcut de mic. La Zaporojie a venit voluntar. Și-a pus tot sufletul în slujba acestei meserii, iar atunci cînd a fost solicitat la o acțiune dificilă, ca introducerea pentru prima dată a oxigenului în cuplor, el era sufletește pregătît. Cu alte cuvinte avea un ideal în viață și a luptat să-l realizeze.

Am stat de vorbă cu foarte mulți dintre siderurgii zaporojeni, lîngă cuptoarele de oțel, lîngă valurile rotitoare ale laminatoarelor. Dintre toți aceștia m-a impresionat cel mai mult un operator de la „tonkolistovoi”. Ii cheamă N. Kusci. Mi l-a recomandat secretarul comitetului de partid, Malt:

— Știti că avem în uzină un simplu muncitor care redătează un fel de gazetă de perete filologică intitulată: „Oare vorbim corect”?

Kusci e într-adevăr un om interesant. Pasiunea filologică e una din multe altele care îl încearcă.

„Mă ocup de filatelie încă de mic copil, — imi spune cînd ne înfrînim. Dar acum nu mai string timbre la întimplare ca în anii copilăriei ci pe anumite teme, cum ar fi flora, fauna, cosmosul. Mă ocup și de muzică. Am o pianină și o discotecă. Compozitori preferați: Chopin, și Beethoven. Bineînțeles că nici cărțile nu lipsesc din casa mea. Am vreo 2000 de volume.”

Aflînd că vin din România, mă informă imediat cu satisfacție despre ceea ce conține colecțiile sale referitor la țara noastră.

Am cârți de Mihail Sadoveanu, în traducere rusească. Am mărci cu chipul lui Eminescu. Am plăci rominești de muzică ușoară.

Printre aceste înțelepturi de encicloped, sînt și preocupările lui de filolog: cunoaște limba germană și limba franceză.

— Redătează un buletin în care mă ocup de corectitudinea vorbirii, — imi spune el. Știti că în codul moral e și o prevedere privind felul cum ne adresăm unui altora. Sînt atenți la scrierile la discuțiile personale, ca să sesizeze expresiile improprii. Apoi pe baza celor observate, redătează articole. De fapt în brigada noastră mă ocup cu difuzarea cărților, a biletelor de cinema. Tovarășii mă consideră un fel de specialist în problemele culturale.

Iată dar și un alt aspect concret, palpabil, al codului moral în acțiune: formarea multilaterală, armonioasă a personalității omului. Sau poate negați chiar existența lui Pometu, la un Kusci și a celorlalți, domnilor filozofi într-un pragmatism?

Vasile NICOROVICI

„Cineva, în criză de înspășire, imi propune: Deși și tîva, un nume de fată, poate cunoașteți o fată. Mă gîndesc. Exclamă: Valentina. Toți dau din mină, dezamăgiți. Se poate? Cum, credeți că am uitat numele primei femei comonant? Păi, tovarășe, Valentina Tereșkova a fost testătoare!

Probabil că, în cosmos, Valentina, navigînd ore și ore, o secundă poate, o fracțiune de secundă numai din programul ei încărcat, gîndindu-se la lucrurile pămîntului, știa imaginat în tăcerile de sus prima ei unesită, u-nceala femei: un război de țesut.

★

Vagoanele. Nu departe de U.T.A. cartierul gării este dominat de un coș gigantic pe care scrie de sus în jos U.V.A. Ce se știe în general despre acest banal material rulant, despre aceste mijloace vechi de transport comu-ne că ele luncă ușor, pe șine, se opresc la stații, porocă iar și peisajele defilează de-o parte și alta, în timp ce stai confortabil pe banchetă, citești ziare, reviste, ori discuți cu tovarășii de compartiment. Despre tren s-au scris și romane. Vagonul e vagon să te ducă, la munte, la mare, plătești biletul la ghișeu și pleci. Din timp în timp constai că s-a schimbat ceva în interiorul lor. Înainte de a pune deasupra în plasă geamantamul vezi că percheți interiori au altă culoare, la fel banchetele, fotoliile, că sînt mai largi, că mesuța de lîngă fereastră e făcută altfel și te uși în jur, dai din cap: ne răstăia cetereul, ne răstăia. Te obișnuiești lîngă repede și cu asta, pînă la proximal șoc. Tramvaiele sînt aceleași. Vagoanele evoluează. De pildă, în curînd — am văzut asta la U.V.A. (Uzinele de vagoane Arad — două vagoane prototipuri, clase I și II), lumina de sus din compartimente nu va mai fi generală. Unul vrea să citească, altul să doarmă, de unde neînțelegeri. Călătorul va avea, personal, deasupra locului său, o veteuză mică, discretă, cu părărie și buton separat, ca acasă, la căpății. Culoarele acum sînt pastel, odihniloare, domestice și ele. Nu vom exagera deloc spunînd că vagoanele rominești, încăpătoare, agreabile, fără zdrcinici, se bucură de un bun renume la străinătate. Totdeauna m-am gîndit că un vagon, trecînd granița, devine un fel de mesager al nostru, un colțor din țara noastră și căutăm să-mi închipui figura călătorului ungur, cel ori german, zîcînd la intrare: a, asta e un vagon rominec! Pe pereții exteriori, descifrezi citodată, cînd nu ești prea grăbit, unele amănunte, inscripții scrise cu litere mici albe, ca o grămaximă și altele, prescurtate, incompreensibile inițiale, cifre misterioase. Investigația profanului se oprește la roți. Ce-i dedesubt între roți, infrastructura, trece neobservat. Ori, cum se spune, aici e greul. Acea alcătuire infailibilă de osii montate, cadre de boghiuri, traverse dansante, cropodine (cum e „inimă” căruții și unde forța de sus a a-burulului sau electrodinamului e transmisă în jos) ansamblul cutiei de grămaxime, cu rulmenți, arcurile de suspensie fixate la boghiu între părțile rigide și mobile, frîna, saboții, amortizoarele, sistemul de antiderapare: un adevărat atelier mecanic tăcut, tenace, ascuns, pe care sîntm ori vorbim, ori privim parada naturii.

Progresul neconștient pe care muncitorii de la Uzinele de vagoane Arad îi aduc garniturilor cetereului e un proces riguros de inovații și economii. Cabinetul tehnic, în cînslea celui de a nouăsprezecea aniversării a zilei de 22 August, a trecut în registrele sale o listă foarte lungă de inovatori, din care spicuesc: Grada Ivanoc a economisit 70.000 lei prin crearea unui dispozitiv de strungărie specifică a cropodinelor vagonului gondolă (pentru minereu, nisip, pietriș), Pinczes Gheorghe și Frunzau Ion au economisit împreună suma de 209.234 lei prin modificarea unui proces tehnologic de fabricație, Radu Treian și Radu Gheorghe — 200.301 lei, mîndrînd productivitatea muncii la o operație tehnică aplicată vagoanelor refrigerante. Inginerul Micu Gheorghe, cu un colectiv — 231.000 lei prin „utilizarea însușirii oxigenului în perioada de topire la elaborarea oțelului”.

Noaptea, cînd mergeți cu trenul și pe fereastră nu se mai vede nimic, încercați să vă gîndiți la lumea de dedesubt a vagonului, la breșe, la infrastructura lui solidă care ține totul, la toate acele leagăne bine articulate: volute, spirale, arcuiri înclinate, helicoidele, ciocnitoare, arcuiri lamă făcute să ne fie în transportul, — gîndiți-vă un moment la muncitorii din Arad. Aradul produce.

SCHIȚĂ DE NICOLAE VELEA

Domnel nu se îngrijea, nu-i supraviețuiește întîmplările pentru că momentele de veselie și de plîns nu veneau prea ordonat.

Și pe urmă era și siciltoare și chiar obraznic. (Deși li făcea pe ceilalți obraznici „ești cam obraznic să știi” spunea ea. Invățase cuvîntul de la părinții prin prea deasă replicare la adresa ei.)

În plîia în blocul vechi, într-un apartament care stătea față în față cu apartamentul în care locuia familia lui Domnel, tot la etajul patru, locuiau niște proaspăt căsătorii. El sosea mai devreme, pe la două și jumătate, iar ea mai tîrziu, pe la trei. Cînd o vedea, Monica li sărea în drum și o întreba dacă Valentin — așa li chema pe soț — o săruti. Păi cum să n-o bată măică-sa? Așa că pe la trei li se auzeau iar subțiriile de plîns. Dar ea nu se învăța mîine.

Tinerii aceștia căsătorii, pe care Domnel li observa pe geam, aveau mișcări foarte încordate, prevenitoare și sfioase care se înduleau freptă. Și copilul supraviețuiea cu plăcere această liniștire a lor.

Pe la ora trei și jumătate începea un lures de veniri pe care Domnel nu le putea înregistra în parte. Și atunci închidea ochii de plăcere. Li plăcea oboseala multumită a celor care se întorceau de la muncă. Se simțea molipsit și el de oboseală și pentru că atunci se înapoiu și părinții lui, mineau și se odihneau și ei nițel.

De partea cealaltă a străzii, în fața blocului, se aflau niște țăgănel care vindeau flori. Marșea și Jola se întorcea pe la cinci după masă de la o măcelărie aflată la o întorsătură a unei străzi apropiate, un bătrîn rău. El cumpăra de acolo numai capete de miel sau de vițel. Cînd ajungea în dreptul coșurilor țăgănelor, plimba capul întins în aer și simțea un fior pe fața lui. Și gîndurile li blesmău mult și lung iar el pornea mai departe multumit, sălînd vesel pe trotuar și trăgîndu-și pantalonii care li cădeau.

Pe la șaptez și jumătate se întorcea o învățătoare care locuia într-un apartament vecin. Talcă-său li

Aceștea erau întîmplările care se petreceau de la sine, de care nimeni nu se îngrijea și pe care Domnel înduioșat, se hotărîse să le ia în primire.

După ce le observa — sporindu-le mereu — pînă seara, intra în casă.

Cînd intra pe ușă își apleca puțin capul plin de întîmplări să nu se izbăsească de pragul de plîns.

Cu timpul ajunge să se scotocească și năcociitorul acestor întîmplări. Și începu să le îngăduie el să se petreacă la timpul șitit.

Le chema pocînd din degete.

Organizarea unor contacte vii, directe, între folcloristi, este totdeauna binevenită pentru formarea și confruntarea celor mai noi cercetări și rezultate în domeniul studiilor creației populare. În cercetarea modernă, migăloasa muncă de bibliotecă este insuficientă și adesea truda și-răspătălă cu citirea într-o altă publicație a unei rezolvări nebanuite a problemei pe care o cercetă. De cele mai multe ori o părere neexprimată încă în scris poate să-și deschidă perspective noi în abordarea problemei de cercetare. De aceea, la „Institutul de etnografie și folclor” al Academiei R.P.R. vizitele unor personalități de peste hotare nu reprezintă numai câteva ceasuri de reciprocă curiozitate.

Valorificarea tradițiilor înaintate ale folclorului nostru este o preocupare de seamă a culturii românești contemporane, și o prezentă internațională foarte activă. Radioteleviziunea engleză, elvețiană, belgiană, casele de editură din U.R.S.S., R. P. Ungară, R. S. Cehoslovacă, zăre și publicații de specialitate din U.R.S.S., Italia, din țările Americii Latine au prezentat publicului și specialiștilor creația orală a poporului nostru. „Știm — declară Paul Robeson cu prilejul vizitei lui la Institutul de folclor — că interesanta dumneavoastră țară are cîteva deosebit de frumoase și variate, dar a fost pentru mine o revelație fiind am auzit — mai ales — cîtecâte epice, muzica românească, în totalitatea ei”. Iar Ima Sumac declara:

„Încerc o puternică emoție vizitînd Institutul de folclor românesc unde am avut prilejul să aflu și să ascult istoria muzicală a acestei frumoase țări”.

Luna eunosăntă de activități și realizările Institutului de etnografie și folclor din București, Casa Canele — directorul Conservatorului din San-José (Uruguay), afirma atunci cînd se referea la necesitatea înființării unui institut de folclor în Uruguay, că numai o asemenea instituție poate să culegă și să pună în valoare creația populară pentru ca aceasta să devină cît mai larg cunoscută și să poată servi ca sursă de inspirație pentru poezia și muzica cultă”.

Abd El Kader Mokhtar (R.A.U.) cerea stringerea legăturilor între Institutul din București și Centrul de folclor din Cairo, arătînd că cercetătorii acestui centru ar fi dispuși să lucreze timp de cîteva luni în cadrul Institutului de folclor în vederea unei specializări în problemele de cercetare a creației populare.

PAUL ROBESON (S.U.A.)

IMA SUMAC (Peru)

Prof. Dr. H. GRIMM (R.D. Germană)

ELIZABETH DE HASS (Anglia)

ALBERT EXKEROD (Suedia)

MARIO MONTEFORTE TOLEDO (Mexic)

PETER S. NOBLE (Anglia)

despre FRUMUSEȚEA FOLCLORULUI ROMÂNESC

oare românești apreciind în cuvinte de laudă realizările folcloristice noastre noi.

Recent, Institutul a primit vizitele altor personalități științifice și culturale din diferite țări ale lumii. Transcriem — după cartea de oaspeți a Institutului elvea din declarațiile lor la adresa folcloristicii noastre.

Iată ce scrie prof. dr. H. Grimm de la „Humboldt Universität” din Berlin: „Am văzut și urmărit cu mare interes în acest Institut, dansurile românești și ne-am minunat de bogăția motivelor ca și de precizarea coregrafică. Sintem încă sub impresia interesului științific și a dragostei pentru dansul popular ce se unesc în cadrul Institutului”.

Elizabeth de Hass — de la „Victoria and Albert Museum”, din Londra menționează multe căldușoare și recunoscătoare mulțumiri pentru multă frumoasă și antrenantă dimineață petrecută în care am ascultat cîte ceva din folclorul muzical al României și pentru ajutorul dat cercetărilor noastre de folclor... Toată admirația noastră pentru cercetarea și păstrarea uneia din cele mai interesante și fascinante arte în care această țară este atât de bogată”.

La rîndul său cercetătorul suedez Albert Exkerod de la „Head of the Ethnographic Department of the Northern Museum”, afirma: „Doresc să exprim sincera mea mulțumire Institutului pentru foarte buna orientare pe care mi-a dat-o și pentru interesantele cîtecâte, ale poporului român, pe care le-am auzit”.

Mario Monteforte Toledo, profesor la facultatea de sociologie a Universității autonome din Mexico-City, scrie de asemenea în cartea de impresii: „A fost o minunată și interesantă experiență ascultarea muzicii meloioase și foarte profunde a acestui popor capabil să producă lucruri frumoase din tot ce atinge, chiar și din frunzele copacilor! Numai vrăjitorii și vîntul sînt în stare să facă la fel”.

În sfîrșit, Peter S. Noble, vice-cancelar al Universității din Londra, direcțor al școlii de studii de slavistică și de lingvistică universitară londoneză remarcă: „Soția mea și cu mine sintem foarte recunoscători Institutului de folclor al Academiei, pentru plăcutele momente pe care le-am petrecut aici. Am fost foarte interesați în cunoașterea dezvoltării studiilor de folclor în România și am fost încințați de cîtecâte și dansurile ale căror exemplificări ne-au fost arătate pentru instruirea și plăcerea noastră. Îi felicităm sincer pe cercetătorii Institutului pentru marea operă pe care au făcut-o și o continuă și exprimăm speranța inimă că splendecele lor eforturi de a conserva cultura și tradițiile țării lor, vor fi încoronate de un complet succes. Vivat, crescat, floreat Institutio „Folkloristica Romana”!

Folcloristica noastră, parte integrantă a științei și culturii socialiste își datoroaze realizările anilor aceștia, eforturilor creatoare ale poporului eliberat condus și îndrumat de partid. Datorită acestui fapt folcloristica noastră nouă nu este numai o prezentă internă ci și una internațională. Aprecierile și interesul lumii științifice de peste hotare o dovedesc.

N. JULA

Scenă din filmul „Străinul” aflat în producție. IRINA PETRESCU (Sonia) și ST. OCTAVIAN (Andre)

ARTE

ÎN FAȚA NOASTRĂ-MILIOANE DE OCHI

PAUL ERDOS

S-a călit ojele

CARNET PLASTIC

ISTORIA UNUI VEAC

Viața Bucureștilor, posedată în linie și culoare, cuprînd o largă semnificație. Deși nu e concepută ca o simplă însușire de imagini documentare, deși criteriile de selecție sînt cele ale artei, expoziția permanentă „Bucureștii în arta plastică” are și o revelație valoroasă de document istoric. Ea mărturisește de-a lungul unui veac în viața orașului.

Iată curțile sordide de mahala, pietate cu dramatism de Tonitza, străzile înguste, cu case povirite cărora lumina crudă a soarelui le accentua și mai mult aspectul deprănat, așa cum le-au văzut cu ani în urmă Petruscu sau Ghiță. Iată acea „pitorescă” Bucacă, multicoloră, carea însă Ștefan Dimitrescu a știut să-și descopere întru-o fragm. Suprafețele luminate ale zidurilor, umbrele colorate, contrastate puternic cu siluetele întunecate posomorite ale oamenilor. Intr-un alt colț, tabloul lui Vasile Popescu, înfîșîrînd

șind bulevardele largi, mărginite de blocuri somptuoase răspîndite o atmosferă depresivă, de pustiu modern. Nici chiar în peisajele unui artist cu temperamente mai optimiste, cum era Steriadi, impresia de trapism nu lipsește; ea e provocată, în ciuda paletei mai generoase, cu tonuri luminoase, de alăturarea clădirilor impunctoare și a cocoșelor, într-o panoramă largă, de oras haotic, cu străzi înguste, și întortochiate. Sau acei zguditor document care e pictura intitulată „Ruinele Teatrului Național”, semnata de Marius Bănescu, în care stăruie goale, arse, se deschid asemenea unei rîni imense a orașului, mărturie acuzatoare a barbariei fasciste. Artistul a găsit un colorit adecvat, în tonuri sumbre, dramatice care scot și mai puternic în relief trapismul momentului.

Dar expoziția nu se limitează la simpla prezentare a unui șir de peisaje; viața Bucureștilor e înfîșîșată și în numeroase compoziții, scene de gen, portrete. De la figurile pline de obidă, dar dirze ale greviștilor lui Vermont (în „Viața deșertului” lipsit de curmă, mărunț, privirea personajelor comunică un sentiment de siguranță în dreptatea cauzei lor), pînă la hărăzirea unuia din luptătorii din August 1944, pictat de Spiru Chintilă, drumul a fost lung și presărat cu nemulțumiri lupte. Dar, sub lumina atotcuprînzătoare a anilor noștri (surprinzătoare exuberanță de pildă de Ciucurencu în „Primul Intil Mal Ilber”, una din cele dintîi lucrări ale realismului nostru socialist) s-au împlinit visele cuceritoare ale luptătorilor din trecut.

Construcțiile zvelte, însoțite, ale Bucureștilor de astăzi au devenit un subiect drag pictorilor noștri și ar constitui un studiu plin de interes com-

parțial dintre peisajele bucureștene mai vechi ale lui Marius Bănescu, în game cromatice grave și tablourile sale mai noi, inundate de lumină, în care artistul și-a găsit parad o înțelegere nouă. Construcțiile din pictura lui Gh. Spiridon, alt de caracteristic pentru creația tîndrului artist, se înfîșîșă în puternice jocuri de culori, dominatoare, deasupra peisajului contemporan al Bucureștilor. Ion Gheorghiu a pictat și el adevărate poezii de lumină, cu largi reverberații, închinată orașului de astăzi. Lumina copată, doază cu subtilitate de talentului pictor Virgil Alimășanu, îmbracă priveliștile de astăzi ale Bucureștilor. Străzi largi, însoțite, ca în tabloul lui Grigore Vasile, cu oameni al căror suris luminează întregul peisaj (Alma Redlinger, „Calea Griviței”), lumina, pretutindeni o lumină caldă, ca în peisajele lui Marșic, Vioric Mărgineanu sau I. Muscelanu, aceasta este, fără îndoială, caracteristica primordiată a peisajului bucareștan din zilele noastre, pe care pictorii au intuit-o cu precizie. Lumina aceasta, care cuprinde și interiorul uriașelor hale de uzină (ca în cazaneria pictată cu gravitate și cu lirism de I. Pucea), răspunde conștientului definitiv pe care un artist ca Nicolae Cristea o dădea entuziasmului pictorialului ce se simte pîrtas la marea bucurie a lumii.

Confruntarea concludentă dintre aceste picturi care comunică un puternic sentiment de optimism și cele înfîșîșînd orașul de odinioară, trist în vesmintele sale misere, e realizată cu succes de expoziția din strada Biserica Amzei.

Dan GRIGORESCU

Pentru generația noastră, contemporană a unor mărețe fapte și prefaceri istorice, o sărbătoare cum este cea a zilei de 23 August marchează viu despărțirea de trecut, începutul unui nou capitol de viață a poporului nostru. În toate fibrele activității lui se înfăpîtesc, de atunci încoace, aspirațiile noi ale noastre existențe socialiste. E un sentiment minunat acela de a ști că fiecare gest al tău — așa cum spunea Maiakovski — se varsă în „munca Republicii mele”, e un sentiment major ce-ți solicită toată maturitatea de gândire de care ești capabil în fiecare clipă, în munca și viața pe care o duci, e sentimentul conștiinței și al răspunderii nobile că nu lucrezi și trăiești strimpt pentru tine, ci gestul tău face istorie și că răspunzi de el pentru generațiile viitoare și pentru tot ce alcătuiește cuvîntul Patrie.

Chipul nou al artei românești, în a cărei slujbă sintem este frumos și curat, descătușat de ploconirea față de decadentă, de interese comerciale, de vulgaritate, de pornografie, de toate tările pe care cu greu le poate ocii artistul în societatea burgheză.

Manifestările artiștilor noștri sînt răspătite cu recunoștință, călduros primite de popor și numărate sînt aprecierile internaționale care, în toate ramurile artei, în literatură, în muzică, în cinematografie, în plastică, în turneele solistului sau a ansamblurilor noastre, de operă, balet sau teatru, au fost înnumerate cu succes și cu importante premii internaționale.

Condițiile pe care le au actorii și realizatorii din teatrele noastre, calitatea sarcinilor artistice pe care le au de rezolvat, asigurarea continuității în muncă, felul în care absolvenții institutelor de artă își găsesc imediat posibilitatea de activitate, concursurile periodice pentru tineri, sînt pe drept învidiate de numeroși artiști străini care au luat contact cu realitatea noastră.

multe alte rînduri s-ar putea scrie despre altele și altele realizări la care sintem martori. Se nasc teatre noi în orașe din regiuni, se înnoiesc veche, literatura dramatică română este încurajată și ca niciodată are priorități în repertoriile teatrelor.

Fără de cele enumerate aici, în acest bilanț incomplet, realizatorii noștri răspund cu manifestări valoroase și profilul regiei și scenografiei românești este alcătuit dintr-o multitudine de puneri în scenă interesante, îngăduind stiluri proprii, novatoare, îndrăzneală creatoare, marcarea personalității artistice a fiecărui creator. Ne bucurăm de apariția unei generații de tineri regizori și scenografi care își impun de pe acum stilul lor propriu, dînd peisajului teatrului românesc diversitatea reliefată în cadrul unității pe care aștează poziții ideologice. Critica dramatică îndrumă în sens pozitiv aceste manifestări, dar s-a întimplat să existe cazuri cînd unul sau altul dintre critici voia să-și impună preferințele pentru unul sau altul dintre stilurile manifestate în spectacole, riscînd să creeze o unică normă.

Este încurajată diversitatea literaturii dramatice române, diversitate firescă, născută din însăși multitudinea problematicii contemporane a obiectului de reflecție, viața omului și a societății noi. Cu cit descrierea pîtrunde mai în intimitatea acestor probleme, cu cit realismul descrierii îngăduie un mai autentic realism interpretativ, cu altă sporește interesul largului masă de spectatori pentru teatrul românesc. Și cu atît mai mult teatrul își indeplinește scopul de a oglindi viața, de a-i restitui o imagine îndreptat.

Sigur că în actualele manifestări, atît literare-dramatice, cit și în realizarea lor scenică, apar de multe ori căutări pe un drum mai greu, poate

chiar infundată — sau apăsări formale care uneori se descoperă singure, altele se ascund sub haina convenționalismului mărunț și a platitudinii. Noi, artiștii, nu le vom putea combate decît desăvîrșindu-ne în permanentă metoda realistă, puterea de analiză a fenomenelor vieții, educația artistică, nivelul cultural și ideologic.

Teatrul românesc este un teatru viu în care abundă talentele, un teatru iubit de spectatorii lui, un teatru susținut cu căldură și apreciere, pentru că este un teatru pus în slujbă poporului. Pentru că trebuie să reflecte viața noastră în profunzimea ei, el nu poate fi decît un teatru de idei, percutate de pe o poziție profundă partinică.

Jocurile abstracte de idei, buclele caligrafice gratuite, sînt departe de tradiția teatrului românesc, și trebuie știute departe. Apare cîteodată și în regie și în scenografie, în scenarii, un pericol prin greșita înțelegere a slujbirii unei idei principale, de a simboliza această idee sub scuza metaforai artistice care o cuprînde. Și literatura noastră dramatică de ultimă oră a cochetat uneori cu asemenea metode, căzînd cîteodată în exagerări. Este și o preferință în repertoriul unor teatre și pentru piese străine de acest fel („Amigona și cehalții”, „Generalul și nebunul”). Aș vrea să citez cîteva cuvinte ale regizorului Erich Engel, în legătură cu acest fel de a se manifesta teatral: „În nicidecum un caz decoral de teatru, nu trebuie să simbolizeze. Întîmîc încă prea des aici decoratori care se căzesc să redea abominabil și plat „sensul profund”. Metafora declarativă frizează vulgaritatea artistică, schematicismul.

Dimpovărită valoarea și nuanțele conținutului preluat prin modelarea formei pe toată suprafața lor reliefată, suprafață organic legată de acest conținut, vor genera opera realistă minuțioasă și multiformă în detalii. În particularizări, generoasă în coruzurile mari, rezulînd generalizarea, nu începînd cu ea.

Marile realizări pe care le dorim presupun o îngrijită grădinarie a teatrului artei teatrale românești. De multe ori realizările sînt încă rezultatul unui efort pe care individual. Mă refer și la realizările regizoare și ale celei actoreștii. Nu ne-am însușit suficient metoda muncii în colectiv. Regia în actuala fază de dezvoltare este factorul determinant al spectacolului și trebuie să concerteze un număr alt de marea de elemente teatrale componente în cît nu poate fi rezultatul unei ambiții singulare. Nu am înfășîșat destul de bine să renunțăm la vanitatea de regizori cu paternitate totală și integrată a spectacolului. În sensul acesta sînt multe de învățat de la exemplul viu pe care ni-l dă teatrul MHAT-ului, Piccolo Teatro di Milano și mai ales Berliner Ensemble. De multe ori, în teatrele noastre, chiar un efort și o realizare pozitivă a unui regizor poate să apară ca o manifestare divergentă față de ansamblul activității teatrului. Pentru pregătirea terenului de muncă în perioada care ne stă în față, pentru ca asistena eforturi divergente să nu existe, pentru ca fiecare manifestare artistică să însemne o trăsătură în plus în reliefaarea acestui tot al fiecărui teatru de care alina s-a vorbit, cred că este nevoie de o atență împărțire a forțelor regizoare pe linia unei afinități de stil și de concepție artistică.

În fața noastră stau stagiuni, stau piese de montat, stau roluri, stau mii de fapte de reamîntit, stau mii de fapte ce așteaptă să-și capete forma lor dramatică, trebuînd să încrucețeze în conștiințe sensurile mari ale epocii pe care o trăim. În fața noastră e un domeniu minunat de muncă ce ne așteaptă din ce în ce mai pręgătii, din ce în ce mai responsabili, în fața noastră stau milioane de ochi, milioane de inimi, ce se vor emoționate de nobila și frumoasa noastră artă.

Liviu CIULEI
artist emerit

36 de premii și medalii internaționale

FILMELE ROMÎNEȘTI DE SCURT METRAJ, cîți cele documentare cit și cele de știință popularizate, au dobîndit succes de prestigiu pe ecranele lumii. Limbajul lor local și inspirat, limpezimea concepției, seriozitatea lor științifică, le-au lăsat amprenta publicului. Producția studierii „Alex. Șteie” cu câștigul, în ultima seară, de 28 de premii și medalii internaționale, dintre care 18 au fost dobîndite de filmele ultimilor doi ani.

„DOINA CULUI” (realizator: Ion Bostan) cucerete la Paris Marele Premiul de onoare pentru modul în care lăbulește să aducă pe ecran folclorul românesc. ALT FILM al lui Ion Bostan, „Bata Mare”, obține un pre-

mîu la unul din Festivalurile Mondiale ale Teatrului și Studenților. Sîntem entuziasmat general sensibilizați cu care ochii cinematografice a știut să descopere peisajul și efortul constructiv al oamenilor.

TREI FILME ROMÎNEȘTI prezentate la Roma în cadrul Festivalului Internațional al Cinematografiei specializate, obțin un premiu și sticleta „Robotul de argint” (primul din serie), „Muniele Releax”, documentar pedagogic al cărui realizator, Evia Șteie, mai obținuse în aceeași an medalia de bronz, la Moscova, cu un film despre „Pestera Scriștoarei” și de asemenea „Calea Histria”, pelicula care conștă câștigul de „Investigator” posesat ale lui Ion Bostan.

LA PADOVA (Italia) publicul și comuna de specialitate urmăresc cu deosebită emoție o operă de calitate esecută în clănică noastră. Filmul „Copul Izot” apărînd regionalul Penia Șteie, subliniază prestigiul medicilor

românești și câștigă trei ani la rând medalia de bronz de la Padova, medalia de argint la Torino și a premiului al II-lea de onoare și al III-lea la Santiago de Cuba.

ALTE TREI filme românești vorbind despre munca științifică în agricultură, obțin la Berlin Medalia de aur: „Fabrica atîtoasă”, „Cîndcud de Colorado”, „Creșterea porculor”.

IATĂ doar cîteva dintre premiile aduse de secția științifică popularizată a Studioului „Alex. Șteie” în anul din urmă: „Coculul” și „Semiconducții” (al XV-lea Festival Internațional de la Rabat), „Cultura legumelor în seră” (Festivalul Internațional de la Budapesta), „Elementul 14 Siliciu” (al III-lea Festival de la Belgrad), „Fovestii din Bucina Mării Negre” (al XIV-lea Festival Internațional de la Veneția), „Cultura legumelor” (Vancouver — Canada), „Pîmîntcarea obștinată” (Concursul Internațional de Teatru Cinematografic de la Moscova).

DE LA ELEGIA RUINURILOR LA ODA BLOCURILOR

(Urmare din pagina 1)

dat curs, la inaugurarea, entuziasmului său, fără intenții de posteritate. Dar pentru aceasta ar trebui consultată presa timpului sau cărțile de aur ale instituțiilor. Să fi existând ceva asemănător în cartea de aur a Atheneului Român, ridicat, cum se știe, prin colecția publică, operă în primul rând a lui Exarcu, care și rostește cuvântul inaugural, în 1889? Sau toată poezia și toată literatura speciei se reduce la cele două slăburi, cu iz folcloric, „dați un leu” — pentru Alenescu și la savantele considerații arhitectonice despre edificii cu dom circular ale lui Odobescu? Podul de fier de la Cernavodă, al inginerului Saligny, figurind ani îndelungați pe copertele caietelor de școală, nu va fi lăsat oare vreun ecou printre „pui de leu”, al poetului Ioan Nenițescu? Teatrul din 1819, căruia Iancu Văcărescu îi închină cunoscutul monolog al lui Saturn (v-am dat teatru, vi-l păziți — ca un locaș de muze), privește mai mult instituția decât edificiul ce se va inaugura abia peste 3 decenii. În schimb, ce emoționant sînt inscripțiile verificate în care Iancu Văcărescu slăvește oinefecerile cîșmelelor și cu ce imagini alese cîntă cîșmeaua din poarta casei banului Grigore Brîncoveanu, cu ale ei „cristaluri” mai pure ca ale oricăror alte ape din jur, reeditînd și mitologica fîntînă a Ipocrenei, vecină cu Heliconul, și operă a Pegasului! Singură, ca o gigantică orchidee de piatră, în egală măsură operă a celor zece meșteri zidari, a genului popular care a cîntat-o și a lui Alexandru care a șlefuit-o, fradiază intens, din lumea de ruine a trecutului, mînaștirea Curtea de Argeș (mînaștire înaltă — cum n-a mai fost altă).

A recunoaște, acum, cî-n ultimele două decenii, și mai cu osebire în cel de al doilea. Muzele au fost mobilizate în slujba Construcției, pe care au slujit-o cu devotament și artă, nu este decît purul adevăr. Fericită generație de barzi, căreia veacul contemporan i-a pus în mîna, ca pe-o mistrie, stiloul, cu care a urmărit, puls cu puls, ritmul febril

al trepidațiilor constructoare din întreaga țară! Pentru ca mînaștirea Curtea de Argeș să poată sta în picioare și să nu se mai năruie peste noapte, mitul popular a jefit-o făptură vie, ce și astăzi își plînge pruncul nealptat, dintre ziduri. Pentru ca prilejul să ajungă să ia pe fața împăratului, i-a trebuit basmului o serie de vrăji și coaliția oamenilor de fier de sub pămînt, care, la poruncă, durau peste noapte un palat mai mîndru decît al monarhului. Astăzi totul se petrece la lumina zilei, fără jertfe umane și fără de vrăji, fără miracole, afară de acelea pe care voința și energia omului le acumulează zi de zi, cînd într-un cartier, cînd într-altul al Bucureștilor, cînd într-un colț de țară și cînd într-altul. Epoca nouă, socialismul, orînduirea fericirii umane explică trecerile masive de la elegia ruinurilor la epoda de azi a blocurilor. Ce sector din opera reparațiilor literare sau din poezia inspirate ale cîntăreților noștri? Etajele urcă, de la ceas la ceas, cu agilitatea unor virtuozii acrobați; noi așezări industriale răsar pe harta țării și odată cu ele orșe moderne, unde confortul și eleganța fac casă bună; lanurile de stuț din bălțile Brăilei și Delta, ce făceau farmecul plumburilor acvatice sau inseruiri, arzînd în toamnă, pe fundalul de smolă al nopții, fantomatice apele, secerate astăzi și prefăcute în celuloză au completat decorul cu o rentabilitate puțin visată; litoralul Mării Negre a adăos helioterapiile vechilor plaie frumusețea și confortul inovațiilor urbanistice, iar Bicazul cu lacul său de acumulare, ca un alt Lemn sădit în Valea Bistriței, cu barajul hidrocentral al amintind trechile cetăți de piatră ale voievozilor, cu forfota lui, cu noua lui viață portuară și cu perspectivele ce-l așteaptă — toate aceste aspecte noi, inedite și vertiginoase în același timp, poezia de astăzi, ca un seismograf de înaltă precizie le înregistrează cu vibrații lor de varietate intensitate, toate însă: revelatoare, reconfortante, optimiste și profetice.

PERPESSICIUS

PORTILE LIBERTĂȚII

(Urmare din pagina 1)

putere de pătrundere nemaicunoscută, pînd atunci istoria noastră.

De fapt, 23 August 1944 era reduta cucerită a unor lupte de mult începute împotriva fascismului și a susținătoarei sale: burghezo-plutoerația. Nimeni nu a venit să predea cheile porților Libertății. Asemenea porți nu existau pentru că nu exista libertate. Ele au fost făurite după înfrîngerea fascismului și a aliaților săi interni și externi; bolșile lor s-au îndălțat pe cer, asemenea curcubeului după furtună. Pe sub ele, au pătruns, în acești 19 ani, visele — devenite realitate — ale veacurilor. Nu speranța fără termen, nu visul volatil, ci visul-construcție, edificarea geometric planificată a vișului.

Nu e ușor pentru cei născuți în societatea nouă, a realităților socialiste, să-și dea seama de profunzimea contrastelor dintre societatea care a fost și lumea care este.

„Cum arătau burghezii?” — te întreabă copilul. El își imaginează ceva fabulos, oribilul fizic și aici, greșește nu odată, cu toate că rapacitatea, concupiscența, repugnanta deformitate, obezitatea nu năvălă, ci cu satisfacție cultivată, printr-o activitate mandibulară animalică, sînt date ale burghezului ajuns în faza ireversibilei decăderi. Însă, insolenta, turpitudinea, disprețul față de semenul lipsit de o situație materială echivalentă cu atîtea case, hectare sau milioane — acestea, da, sînt linii ale psihologiei burghezului; ele au fost scoase din cetatea Omului și asvîrțite în cimitirul istoriei.

19 ani din viața unei națiuni sînt — și nu numai pentru istoria universală, dar, adeseori, chiar pentru națiunea respectivă — nu mai mult decît o fracțiune de secundă. Pentru noi, cele aproape două decenii trecute de la 23 August 1944 au preț de veacuri.

Am lichidat umiltrea, pelagra, monarhia, analfabetismul, exploatarea omului de către om, deficitul bugetare, rușinoasa mitologie, care ne-a adus de la omul-cal, centaurul, la omul-vită.

Acestea fac parte dintre fenomenele lichidate. Ce s-a construit, se știe; mai mult decît o țară nouă: o lume nouă.

...Un grup de țărani — cîțiva dărbaji cu haine orășenești și palării de pai, și cîteva femei cu basmale înflorate, de țară, însă cu păntofi cu tocuri înalte — vizitau, acum cîteva zile, expoziția pinacotecii din Dresda, deschisă la Palatul Republicii.

Plătise fiecare taxa de 1 leu. Ar fi putut să vadă un film. De data aceasta preferase să-l cunoască pe Rembrandt, Franz Hals și Ruysdael...

Priveau cu o enormă curiozitate. Priveau, poate, și cu ochii celor care nu mai apucaseră să treacă pe sub porțile Libertății.

Eugen JEBELEANU

LAUDA LUCRURILOR

Îl văd pe G. Călinescu desclănd, învârburat dar stenic, din arca de Ararat și indicînd cu gesturi circulare căile de migrație ale speciilor, de sub soarele Levantului pînă la salotele glaciere, semănaînd, în elisa prînsă pe simci, cedri, brazi, sicomori, iar în văi fînici, smochini și nedi: căsușcu cu ochii fluturi și melci, scormonind cu sandala, în ochiurile de apă rămase, pesti uriași, incomodați în zvircirea lor de ignominia lăcașului întimplător. Îl văd, totodată, mingînd soarele unor cărți rare, savant caligrafiate și iluminate, din care se eliberează, ca printr-un fericiu sorțelugiu, chipurile familiare ale lui Orfeu, Narcis, Politem, ale Dianei, Theidei și Daliei, se-rose de dinetele vremii. Cîntec liera de aur de pe cotelul rîndurilor de infanți: Platon, Dante, Petrarca, Montaigne. Apoi, în chipul cel mai firesc, îl văd pe deputatul străbătînd brazdele, în prețența colievii cu colectivității care-i arată, cu legitimitate mîndrie, zestrea lor de traicere și hambarele încercate. Reconștitui, fără dificultate, într-o singură imagine centrală, tripticul care să-mi înlesnească înțelegerea volumului său de versuri recent apărut și de îndată mistuit între mîinile febrile ale adolescenților împătîmijiți de poezie. Efortul pare de prisos, intru atîta intuiția este aceea menită să surprîndă pretotul unei personalități de mari mobilități în expresie, fixată însă în repere constante. Prezența ha-lucinantă a elementelor stilabile trebuie să se fi relevat scriitorului de timpuriu, poate încă din anii obscuri, prin definiție al adolescenței, intr-atît se vedește astăzi poetul alcătuit din foc, aer și pămînt. O sensibilitate plenitudinară, o universală receptivitate s-au făcut remarcate, și în proza sa literară sau în eseuistică. Elementele generează o infinitate de forme, dintre care nici una nu seapă ochiului vulturos al celui caracolez, în ciuda aparențelor, printr-o patriciară bunătate, unită cu o vastă capacitate de înțelegere: a lucrurilor, dar și a oamenilor și a ideilor. La G. Călinescu, orice tendință de negație se catifelează în virtutea aceluiași proces, potrivit căruia rîndul ei, orice afirmație se ramifică într-un sistem de relații tot mai arborescente. De unde îndoită frunte de sceptic și de optimist a acestui scriitor solar, cu zimbet binevoitor și pas ferm.

Tributar apel și focului, substanța unei asemenea lălmăziri înțelegătoare și primărie cruste de cuarțuri, Regnurile se precipită, chimicește vorbind, spre a se sta-torice într-o poezie în care este loc pentru fiecare rezultat a creației. Integrarea, printr-un suprem mimetism, în lumea elementelor oeretate, este imperioasă, im-presionantă. Ea lasă loc omului într-o cadru de mituri familiare, în care legenda apare imbinată, spațiu și timpul exorcizate, de unde efectul unei alte temporalități, al unei geografii cu meridianele în fuziune.

Clasic? romantic? de ce să punem punctele sub i? Romantic în sensul curent, G. Călinescu nu este, exonerat fiind, în personalitatea sa morală, de acea ruptură ab-solută, — nou „mai du secole”, — care proiectează în Occident respirația poetului de la mari înălțimi spre hăuri infestate. Și nici clasic, didacticește, se-nțelege, deoarece nu propune epocii sale și celei viitoare, canoane rigide. Prin formale și temperament însă, aceste două tendințe contrastive se armonizează în creația poetului, printr-o sinteză rar înfîntită, de tumult interior și de luciditate.

Numele de lucruri și de oameni se succed cu frenetie, arca abundă de mișcarea speci-ilor, grădina aburește exuberantă, tropi-cală. Mitologia multipodă este chemată să participe. Orfeu doinește, Gebeleizis po-posede rousseauist printre Pielle Roșii, căuînd leoa „la călătoria vremii” (Sintem în anul 1943 al parții celui de al doilea război mondial), pe lingă vatra gopilor naturii. Poetul verifică cu mîini de expert toleranța poeziei, care nu are, la lungimea arilor ei, limite specifice. Unui asemenea univers, în continuă constituire și pulsație cosmică, i se dedică un instrument de consemnare

fulgurant, pasionat și într-o măsură, poate și spectator:

„În mîna mea cea mică Urzitea au pus / Un glob de fildeș roșu. / Cu ei din Eășării / Și pînă la Apus / Să văd ce se petrece”. („La un portret”).

Cînd poezia nu se dedubează, excesiv crî-ticist, dezlănțuirea este remarcabilă. Aș cîia în „Intregina poezia „Brăzi”, „Roșia de moar”, „Cătece de petrecere”, etc., etc. Un fier lier grav lăncinat în adîncimi ogînda pînă atunci calmă a cite unei poezii: „Fan-tomele ce-n mine zac, / În jurul unui mare lac, / De mîini jîndu-se se string, / Unele rid, altele plîng”. („Opînda”).

La „Nu”, metrice elasticitate ne poartă, tot alit de neașteptat, spre lirica lui Pă. Dar lasă-l în „O, Tily”, pe Eminescu: „In ochi cînd te scrutez / E-atîta subăstrime, / Că-n stare-abia te crez / De-așa gingaș crime”. „Abstractor de chimicește, ca eroul lui Kabelein, poetul mințeste adeseori man-vela unui aristocrat nemaiomînt, trăjînd ver-sul cu armonice proprii. Cîntec multiple ar putea dovedi că el este și muzician. Este însă mai cu seamă pictor, ca în formula borășană, pictor de ilustrație în toate mîri-mile, de la mînisturii, la panou vertical japonez sau la dimensiunile gobelinului cit un perete. De aceea nu mă pot opri de a citi, în local habîzmanțelor vizitini din „Roșia de moar”, scriia celebrității, au mă pot opri de a reproduce minunata stam-pă japoneză cu titlul „Leme feudală”, din ciclul „Doia lui Orfeu”:

„Cu kimonoul galben pe iarbă-agenun-ehiat / Să lingă izajl putred areajul a-sial. / Pereți de oameni liase scilpece în depărtare. / Ca niște aurite, celeste sanc-tiare. / În ape-și spații pîrîi săleii odorifere / Și se privește placide dimioase omifere / Ca o lălmăzire de niște gumele undăgreață. / Și peste vale apă-și a linștie mărețată. / De-a-tă un cerb răsare și îndrăgnește-abea / Cu simulari de eracă să plece frunza a bea. / Mongulul trage areul de veche pan-plice. / Dar invadat de lene și de melancolie / Trimite-n sus săgeata spre flori monumen-tale. / Sîrînd pe baltă ploaie de frunze și petale”.

O asemenea creație de mare pictor în cu-vînte, exclude sugestia livrescului, melan-colic și săgalnic totodată, înfîntită în poezia închinată parcul Clotho: „Am fost urșit de Clotho să dorm eu capu-n carte”.

Aiac în fals această aserțiune, întemein-du-mă pe faptul că nici un muzicor — și nici scriitor — ba chiar nici zeii — nu-și cunosc ursita.

Poetul este prea vital ca să se poată vorbi la el de natura secundă a artei, citită în filigranul cărții. El comunică direct și firesc emoții autentice, pe corzile unei game ample. Iar cînd înnoare filele „familare ale cărților, se citește pe el, nu le citește pe ele.

Refuzul dramei îl apropie cu atît mai mult de istoria la a cărei făturire participă cu înțelegere de nouăsprezece ani, de reali-tățile istoriei noi, socialiste și de genera-țiile tinere, care-și recunosc într-insu lampadoforul. Juventatea prează își va aprin-de sie-și după cele șapte de făcili cîntate în melodioase distihuri. („Cu cel care mun-cesc”) optzeci și apoi o sută de făcili uman-istului prezent, ale cărui versuri integrează raiul inimii în bibliotecă.

De altfel, multe poeme cîntă munca, efortul constructiv, spiritul civic, militant, vir-tuțile omului desțerecat, căruia epoca, revolu-ției îi oferă posibilități optime de creație și cunoaștere.

Cu certitudinile cartezianului, mai puter-nice decît ale ciberneticii, încheiem prin-tr-un ultim cîntat din poetul care concepe „Lauda lucrurilor” ca o oadă a progresului.

„Adîncile probleme desface-le-vă omul / Că-și rălăuni dîmii, / În vezi înaccessibil nu va rămîne pomul / Sublimei cunoștinții”. („La un portret”).

Șerban CIOCULESCU

Evocare

Calor 29 de partizan maramureșeni
Impresași de fasciști în după-amiaza
zilei de 12 octombrie 1944 în apropierea
satului Moiașii.

Vorbea Pietrosul cu Vișeu-azinoapte
Despre eroii satului Moiașii!...
— Haide, bătrîne Om, ne spune mai departe
Balada moroșană din August două-ș-trei
Cînd cerul se-nconde cu steaguri...
Și buciama pădurea de baltaguri!..

„Mai sus de cota șase sute șasă,
Pe țărîmura Vișeuului, mai sus,
Este-un mormînt, un monument și-o casă.
— Sînt stele care ard... și lacrimi nu-s...
Iar peste deal — tranșee sfărîmate...
Și-n doine: libertate, libertate!..

Tu, călătorule, cînd vii, prin ani și ani
Sărută monumentul și citește:
„Aici au fost ucisii” vitejii partizani
Cu suflute de flăcări, cu vulturii pe creste.
Au tras în ei și-n doina din strămoși
Fasciștii și jandarii nemiloși.

Mormînt cu Danciu, Dragoș, cu Grad și
Ardelean...!
— Fugari și răzvrătiiți din Iza pin-la Mara,
În casa-nșingerață, cu gloanțele din geam
Au sărutat țărîna, eliberîndu-și țara...
Prin vechiul Maramureș se aprinse-o stea,
Puterea comunistă, pe culmi, creștea, creștea.

INIMA FIERBÎNTE A POPORULUI

(Urmare din pagina 1)

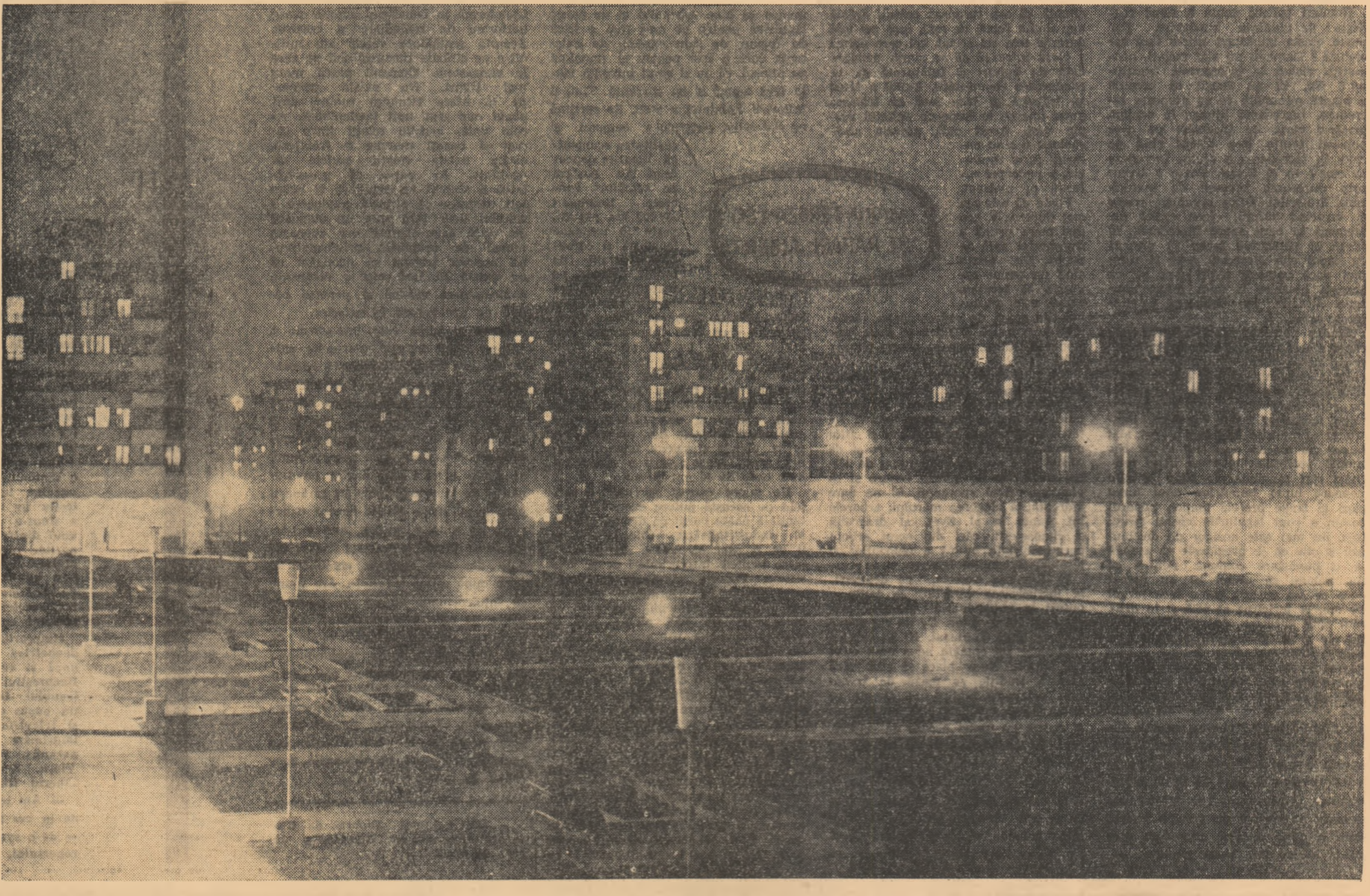
pe țară a scriitorilor, o înaltă prețuire muncii crea-tore și activității obștești ale scriitorilor patriei noastre, considerîndu-i drept „ajutătoare ale sale de nădejde în opera mărețată pe care o ducărează poporul nostru”.

În această etapă istorică de dezvoltare a societății noastre, literaturii îi revine misiunea de mare răs-pundere de a contribui prin forța ei de înțirire la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, la făurirea omului nou, a moralei socialiste, a atîdninji noi-față de muncă și societate, la înlăturarea din conștiința oamenilor a influențelor ideologice și educaționale burgheze. Creația literară are menirea de a reflecta puternicul avînt al construcției economice și culturale socialiste magnifice operă de edificare a noii so-cietății. În operele literare trăiesc chipurile luminoase ale muncitorilor, ale țărănilor colectivisti, ale intelectualilor, existența lor eroică și tumultuoasă, bogată lor viață interioară, sentimentul lor de min-drie patriotică, tot atîtea date fundamentale pentru îndeplinirea misiunilor lor îndepărtate spre triumful celor mai înaltele idei ale timpului nostru, ideile comunismului.

Scriitorii din Republica Populară Romînă nu-și vor preocupi eforturile, străduindu-se să dea opere care să-și croiască drum spre inimile oamenilor, ale așelor oameni minunați care alcătuiesc poporul nostru și care, urmind fără preget drumul deschis de partid, înalță tot mai sus steagul birurilor al patriei socialiste, al umanismului comunist.

Cu toate forțele să pășim spre estirea prin luptă și muncă a Anului Douăzeci.

GAZETA LITERARĂ

GALAȚI
NOAPTEA
foto
CASA
SCINTEII

ROMÂNIA SOCIALISTĂ

Reîntâta de poezi ai lumii

SALVATORE QUASIMODO
(Italia)

ORE LA BRAȘOV

...Noaptea aceste la Brașov, în Carpați,
printre copaci care nu sînt ai mei,
ceal în timp o steluță a dragostei.
Căldura sparge frunza plopilor,
îmi trec pe buze
cuvintele necunoscutului,
răscolind pămîntul ale memoriei.
Vocea te se poartă
într-un murmur de șipote
mîne de ajuns o zi să pot acționa lumea.

În românește de DRAGOȘ VRINCEANU

ZACHI NURI
(U.R.S.S.)

AUR

În văl de aur soarele te-mbracă,
Stropind cu aur lebede și roua;
Alte aur și alții soare
Pe chipul tău, frumoasă Romînie!
În strălucirea zvezdelor bălele,
De limpezime chemător e totul
Și chiar surîsu-acestor mîndre fețe
E doar un strop din marea de lumină.
Se naște-ali soare, mai puternic însă,
În pînțelul masivelor cupitoare.
Furnalele îi cîntă mîrele
Cu fiecare șarjă împînșită.
Aici îi-e drumul tău fără popasuri
Și sensul tău cel mare, Romînie!

Tu, patrie muncitorească și veșnică
A soarelui ce-ți oțeliești viața.

În românește de VALENTIN DEȘLIU și VICTOR TULBURE

MIGUEL ANGEL ASTURIAS
(Guatemala)

FORTUNA

Zelul schimbătoare și frumoasă, doar Neptun,
stăpîn pe toți, ar izbucni să știe,
Ingenunchiat în fața-ți, alți bogății
Cite rîni celebre, alături, apun.

Indepărtat de tine, e putut să fie
din toți, fără speranță, fericit vreun
corăbier, cînd tu vedeai cum se-aprăun
furtunile deasupra și-n apa plumburie?

Vicleană cum e marea, nicidecum tu n-ai avut
porțuri deschise celor de dincolo de zare
și n-ai răspuns corăbierilor fără de caterg.

nici n-ai ciocnit cu cel înfrînj. De-aceia poate, mut
și-ngîndurat îi-e chipul cînd vezi, biruitoare,
peste rîni, imense, clădiri pomînd în larg.

În românește de DARIE NOVĂCEANU

DIMITAR TOCEV
(R. P. Bulgaria)

CINTECUL PETEI ROMINCE

Peste valuri în dantele
Luna-și tremură vîpala
Pe cînd mii și mii de stele
Cresc pe lîrmlu tău, Mamaia.

Legănat de boarea sa
Vistul către ceruri sule,
Numai gîrlăușul verii
Bate-n poarta nopții culie.

...Și de unda, de neunda,
Se desprinde-un glas de țară
Și în suflet îl pătrunde
Vocea caldă, fermecată!

Romînește nu știu încă,
Însă inima îmi zice
Că frumoasa mea romîncă
Viața și-o cîntă farica!

În românește de VALENTIN DEȘLIU și VICTOR TULBURE

PEDER HUZANGAI
(U.R.S.S.)

CĂTRE OVIDIU

Constanța. Marea secole înspumă
Și anii apa îi dizolvă-n vin
O cîm amar de vreme ne desparte
Dar cîm de-aproape frunțile ne sînt

Da, dragostea înseamnă libertate,
Exiliu tău fu neînțoarsă cale.
Dar azi pe lîrmlu Mării Negre, liber
Eu mă gîndesc la zarul soartei tale

Ovidiu, poet latin, edo,
Prea scurte viața noastră de oameni
Mă depărțez și-mi pare că răsună
Sandoua ta pe trepte noi, bălînd.

În românește de CEZAR BALTAG

TH. PIERIDIS
(Cipru)

VARA ÎN BUCUREȘTI

S-ar putea, toluși, ce păsările care zboară-n
lurul tău
să nu fie nici o prietenie pierdută, nici un vis ucis,
ci numai pescărușii nostalgici.
S-ar putea ca fiecare din strigătele lor
să nu fie decît un strop de lacrimă marină.
S-ar putea ca pomii care-nchid cărarea promenadei
tăle

să aibă pentru tine forma neobișnuită,
ca toata-aceste inimă de aur despletite pe fruntea-ți
visătoare
să te lese neafins, pe tine, care încă porți în pleo
o ultimă umbră din altelea floră de portocal
risipite-n drumul hoinăreților trecute.

Mîine, va fi lăzăși vară!

Răbdare, poete, poruncește-ți să trăiești
pînă cînd o uriașă cascadă de lumină
va spăla calea plîmbărilor tale.
Răbdare, pînă cînd lumea întraoșă va străluci
și nu va fi decît un strop imens de rouă matinală.

Privește, — atunci, lumina, și las-o să-ți înunde
înima, poete.

Și totul va fi alții de fratru, alții de al tău,
că vei putea să mergi pe străzile acestea chîr
așteptîndu-te să zărești marea
în fiecare clipă, la fiecare colț de stradă,
și fiind sigur că decît înfr
în ograda unei căsuțe de cartier
o vei vedea umbră de un bălîn smochin
sau scîldală în mîreșme de lasomie și de caprifoliu.

Cîm despre măslini, vor fi aproape înțegă tine,
ți vei înfrîni aproape la fiecare pas!
Pentru că va fi lăzăși vară
și lumina se va revărsa din toate cele șapte ceruri
și toți arborii se vor scîlda într-o băle de argint
și toți vor prînde să vibreze, să fulgere, să strălu-
cească

și toți vor fi ușori, aerieni și danteleți,
asemeni, fiecare, unui măslin.

Privește, dar, lumina, las-o să te înunde, poete.

Dar privește mai cu seamă oamenii...
oamenii acestui viu și generos București.
Ei rid, dansează, se ceartă se împacă
la fel în totul oamenilor de la noi.
Asemeni lor, al pornesc la înșoarea de visuri
sînd, totuși, bine împlineți în brazdă.
Asemeni lor, al lubesc sau urîsc,
străbat prin viață și prin lupie,
sorb fără calcul dragostea, vinul, poezia,
dărimă cînd trebuie, clădesc înfocdeună.
se dăruiesc uriașelor generozității,
te romînesc frate, dacă ești,
și dacă te ești dușman, așa îți spun.

Sărut, dar, acest pămînt
tu, poet ce umbli sprînjîn în folagul cîntecului tău
gîlînd sub povara unei iubiri pururi nesecată.
Așază-ți aici comoara pentru un scurt popas

Ea nu va fi nici steapă, nici înfrînăntă.

În românește de TAȘCU GHEORGHIU

STEAURILE SPERANȚEI

Romîni trăiesc acum o nouă re-
naștere: se numește bunăstare. Dar
poate exista bunăstare într-o țară so-
cialistă? Oamenii nu sînt izolați, neo-
croșii, vîndînd în întoarcerea trecutului
lui? Nu. Ei au reușit să crească
o plantă minunată ce se numește în-
credere. Încrederea ajunge la oameni
prin-o serie de încercări pe care
poporul romîn le-a trecut rînd pe
rînd. Și încrederea a ajuns. Încredere
în cine? În el însuși. Poate a trecut
prin dureroase procese de matri-
zare. E posibil. Orice organism crește
și crescînd suferă. Însă există un
moment în care apare încrederea, în
fianță și popoare încep să meargă
cu capul sus. Procesul n-ar fi com-
plet dacă oamenii înșiși n-ar ști că
această hotărîre îi duce într-o anu-
mită direcție. Iar hotărîrea se nu-
mește speranță.

Pentru poporul romîn această speran-
ță a fost un act de credință: acum
crede în el însuși. Schimbarea petre-
cută în existența sa este atât de poziti-
vă încît, nici unul dintre oameni
pe care l-am întîlnit nu au halucina-
ții lucrurilor lăsată în urmă. Pen-
tru ei, timpurile trecute au fost mai
bune" nu merită decît un surîs. Nu
numai posibilitățile, ci și noile reali-
tăți sînt tangibile. În timp ce alte
popoare luptă împotriva unui lucru
care le trage brațele înapoi, poporul
romîn a rupt legăturile vechii struc-
turi, nu mai este nesigur de destoinel
său și știe că se pregătește să ajungă
la bunăstare comună. Pentru că
nu trebuie să uităm că nu numai
ceea ce s-a cucerit poate face fericit
pe om, ci fericitatea se află și în dru-
mul spre cucerire. Antonio Machado,
marele poet al poporului spaniol a
spus: „Contează doar drumul / ce-a
rămăse de parcurs!" Un popor cînd nu
mai simte goul disperării, este pre-
gătit să îndepîntească adevăratele sar-
cini ale existenței sale. Munca —
transformă viața creîndu-i situații din
ce în ce mai favorabile. Această tră-
sătură a fost înclinată spre speranță
am putea-o numi, fără să ne înșelăm,
virtute. După suferințele trăite, po-
porele au nevoie de această virtute
care e mîna alinării. Citeodată spe-
ranța începe prin vocea poezilor care

anunță că s-a terminat exilul. Există
mai multe feluri de exil, însă cel mai
dureros este cel social, cel care obligă
o clasă întreagă să se simtă depose-
dată de bunuri și înfrîntă de la
conducerea comunității. Exilul a făcut
că trăiască și face încă să trăiască
mase imense în lume cu sufletul ve-
nic trist. Acest exil, această amă-
răciune o simt oam-
enii ca în copilă-
rie: o pedeapsă su-
ferită pe nedrept.

Poste că este cea
mai dureroasă, cea
mai mare crimă a
burgheziei față de
popor. De aceea
cînd un popor re-
ușește să termine
exilul, este multu-
mit din punct de vedere social, lacri-
măle îi se usucă și intră în noua pe-
riodă a istoriei sale pe poarta trium-
fului.
Nu știm dacă poetul Mihai Beniuc
cunoștea frunza lui Martin Lutero
„Chiar dacă se ști că mîine lumea va
plînge, să planta azi mălul meu". În
țările neosocialiste, unde suzim și citim
mereu amenințări de distrugere și de
război ne place să ne amintim de Mi-
hai Beniuc și de Martin Lutero și să
plantăm mălul speranței. Și ne pare
îndreptățită alegerea mălului, arborele
lui Adam și al Evei, al dragostei
și cunoașterii, cînd din acest arbore
pornește viața civilizată a oamenilor și
fărăstărea comună. Pentru că
în România desori, pe drumuri,
la încrucșarea cărărilor se întîlinesc
puturi unde drumetul găsește apă
să-și astîmpere setea. De un cul atîrnă
câni de lemn înecate. Ni se explică
trădănia — un omagiu adus unui mort
din familie. Ne-ar place să știm dacă
această tradiție se leagă de izvoare
originatele sale — Grecia —
unde cultul nașadelor popula izvoare
și fîntîni cu tunelii ușoare de reflexe,
ceea ce nu împiedică pe drumul ei să
bea.
Credem că poporul romîn are și
altă virtute care se numește curajul
de a trăi. Speranța lasă în fața lui
urma micilor și pași repezi. Omul
își plămîdește speranța stimulată de

munca sa bine retribuită și de pacea
lăuntrică pentru că nu-i mai e frică
de foame, de samoninici, de exis-
tența care a fost pentru el sinonimă
cu plînsul. Zi de zi omul înfruntă via-
ța fără teamă și cu speranță. Timpul
înfrîntii Romîniei a sosit. Se sprînjîn
pe stîlpi puternici: oamenii și
realitatea economi-
că. Visurile popo-
relor lui naștere
pe armături con-
crete. Romînia:
237.500 km pătrați,
peste 18 milioane
locuitori, o coro-
nă centrală de
munți, cîmpuri pe
marginii și văi, ar-
bori și pășuni, 2.500
lacuri, 1.075 km Dunărea, fluviu inter-
național, rîuri bine folosite care dau
21.200 milioane kw pe an; e climă
destul de călduroasă, favorabilă
vieții omului, mari întînderi cultivate cu
porumb, grâu, floarea soarelui, por-
turi la Marea Neagră în Delta Du-
nării, păduri și sub pămînt petrol,
gaz metan, antracit, fier, mangan, aur,
pirită, blende și galene, bauxită, ura-
niu, sare... Sare pentru a sătura luma
mă timp de 14 mil de ani.

Un popor care-și sprînjîn speran-
țele pe această putere economică po-
tențială poate porni pe drumul ferit
al industrializării. Citeodată nu
li va fi ușor să creeze un echilibru
între multe întreprinderi ce se con-
stitue. Poporul rămăse la virtua
copilăriei sale. Burghezia seătă
pămînturile și oamenii, punîndu-i să
muncască din zori pînă-n zori în
condiții inumane, așa cum povesteste
Zaharia Stancu că se întîmpla cu
culegătorii vililor cărora li se puneau
botnă ca să nu mănăne striguri. În
sfîrșit toată constituția urtă și tristă
a celor bogăți care călătoreau fără re-
mușcări la Paris, în timp ce țărănii
le stringeau averile care azi nu mai
există.
Încrederea pe care o vedem pe
fețe ne face să credem că orice mi-
racol bazat pe popor se numește reali-
tate. Însă un lucru fundamental al
existenței umane este să ști de
unde vine sănătatea. Dacă masele
unei țări prosperă, mulțumirea se

transformă în beneficiul acestor mase
uniforme de semănate și bucurie.
Această semănate veselă am întîl-
nit-o pe străzile Bucureștilor pe care
le cunoșteam. Oamenii par să merg
mai siguri. Nu există perso-
ne în afară ritmului comun deși
poate mai sînt unii înadapabili. A-
colo unde vechile relații între să-
raci și bogăți marceau o frontieră,
astăzi există relații sociale de
egalitate. Ar părea că prosperi-
tatea a stabilit un echilibru și acum
toți reamăne că o justă conducere
a statului duce țara spre un standard
de viață care înainte era cunoscut
numai de grupurile privilegiate.
La acestea trebuie să adăugăm că
nu există în țară nici o companie
exploatare străină și poporul ro-
mîn nu are datorii în exterior.

Acum Romînia este într-adevăr o
națiune și nu datorită intereselor uni-
tate ale „puterilor", ci datorită cuceririlor
proletariatului său. Aceste cu-
vine sînt a îmn. Am putea adăuga
că popoarele lei cuceresc drepturile
numai prin luptă. Ne gîndim la mu-
zeul din București unde această luptă
se poate armări în imagini emoțio-
nante, de la primele mișcări țărănești
pînă la ultimele bătălii pentru elibe-
rare. Ne gîndim mișcări cum a por-
nit acest popor spre viață fără blind-
je, dar fără duritate, echilibrat și
term după altele suferințe. Am spune
că înfrîntarea străină în veacurile
trăite de om pe acest pămînt a dat
o semănate cetățeanului romîn de
azi. Pare că îl auzim spunîndu-ne:
Nu ne plac nici stridențele nici precu-
pitarea. Vom merge chîlzuit, nici prea
plîni de noi înșine, nici nelncreză-
tori. Știm că vor veni roadele și le
vom primi și le vom accepta așa
cum o facem azi cu steagurile spe-
ranței în mîni.

Din volumul „Umbră de Ru-
mană" („Pe pragul Romîniei") în
curs de pregătire.

O ȚARA FRUMOASĂ ȘI ÎNSORITĂ

Cuvîntul unui oaspete drag: Aram Hacıaturian

„În București, pe aeroportul plin de
plecări și sosiri estivale, l-am întîlnit
pe Aram Hacıaturian. Îmbrăcat încă de
luminie (ștrumul marin și de amintirea
pășărilor de munte, el părea pămîntul
fără noare, al cărui oaspete a fost re-
cent. Zile de vacanță, zile de muncă și
cunoaștere fotodată, impresii care s-au
transformat, în sufletul sensibil și atent
al marelui compozitor, în armonie și vi-
brații. La Eforie Nord, în cesuri toride de
iulie, a terminat Hacıaturian concertul
pentru violoncel și orchestră pe care îl va
interpretă la toamnă Ostropovici...
Mai tîrziu, la Sinaia, unde a petrecut
o săptămîină, el a asistat, în cadrul Sem-
narului internațional de romanistică, la
lectia pe care compozitorul Zeno Vancea
a ținut-o despre Enescu. A reușit așel că
unul dintre întîmi muzicii senșului compo-
zitor romîn și în același timp ea unul
dintre acei care l-au cunoscut personal,
l-au tubit... Alături de însemnările despre
Enescu, mulți participanți vor duce acasă,
în carnetele lor de noție, și semătura
marelui compozitor sovietic.

Înterariul oaspetelui nostru a cuprins
deopotrivă litorali și Carpații cu celata
noimă și verbe a Brașovului, Branului, apoi
Bucureștilor „grăsoase" și „tate" social
înseamnă, înseamnă, Hacıaturian a ținut
un popas de lucru la Comitetul de radia
și televiziune, unde a ascultat cu interes
imprimări de muzică romînească contem-
porană: Jora, Ion Dumitrescu, Anatol
Vieru, Zeno Vancea, Ludovic Feldman,
Zăbieru Olab, Doru Popovici și alții.
— Am legat așel o mulțime de prietenii
de la om la om, de la muzică la muzică
— ne-a spus el în sala de așoptare a aeo-
roportului, citeva clipe înainte de deola-

rea imensului IL-18. Am cunoscut oamni
și locuri cu care aș vrea neapărat să mă
reîntînesc; splendidele Mamaia, unde s-ar
putea ține multe întîlniri internaționale
de muzică, Bucureștilor... Mă întore la a-
nului. De altele la anul ne vom revede
cu toții... la Festivalul Enescu...
Aram Hacıaturian ne-a rugat în inche-
iere să transmitem citeva cuvinte citito-
rilor noștri:
„Dună o vacanță minunată, eu și familia
mea părăsim Romînia cu sentimentul entu-
ziasmului și al unei mari grațitudin. Noi
am călători mult, am văzut multe. Romînia
este o țară frumoasă și înșorită. Mă tole-
se de acest pămînt și să-l fericit din toată
inima pe cititorii „Gazetei literare" și întreg
poporul romîn cu cea „mărețel sărbători a
lui 23 August. Urea poporul romîn noi
succese în muncă și creație."

COMITETUL DE REDACȚIE

Teodor Baly; Ov. S.
Crombăncescu (redactor
șef adjunc); S. Damian;
Ștefan Gheorghiu (redac-
tor șef adjunc); Eugen
Simion; Al. I. Ștefănescu
Tiberiu Ulan (redac-
tor șef); Haralamb Zăncă (se-
cretar general de re-
dacție).